

Nemunas

Nr. 24
(342-783)

2011 m.
birželio 23-
liepos 7 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Šventė
be pompastikos

6 p.

Maironio lietuvių literatūros muziejaus archyvo nuotraukos

Kitas „Nemuno“ numeris išeis liepos 8 d.

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Birželio 16 d. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Pavieikslų galerijoje atidaryta paroda „Bestatant šviesų rytą: Kaunas sovietmečio dailėje“. Tokių parodų pastaruoju metu labai daugėjė, nes, pasak organizatoriu, praėjo karantino laikotarpis, galima apžvelgti tą laiką, kuris dar vienai neseniai mus skaudindavo. 2008 m. Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus žiūrovams pristatė Kauno vaizdų tarpukario dailėje parodą „Nuo Brazilkos iki Mažojo Paryžiaus“. Susidomėjusių buvo labai daug, nes atpažistamumas žvelgiant į meno kūrinį gana patrauklus, o Kauno „auksinio“ laikotarpio mitas vis dar gaus.

Praėjo keleri metai, ir muziejaus darbuotojai vėl siūlo vizualių ekskursiją po miestą, tačiau jau kiek pasislinkus laiku. Šioje Kaunui skirtoje parodoje XX a. antrosios pusės dailės kūrinių atspindi sovietinę miesto realybę, dar gyvą daugelio atmintyje. Nors vaizdai pažįstami, iš tiesų jų realumas jau gerokai priblėses, apaugęs vaizduotės apnašomis ir labiau atgaivinamas pažvelgus į senas fotografijas ar paviekslus. Tai, kas tuomet buvo įprasta kasdienybė, dabar atrodo beveik netikra. Tokie ir „raudonieji“ tapybos darbai arba skulptūros. „Sovietinės ideologijos prisodintuose paveiksluose matysime Spalio demonstraciją Donelaičio gatvėje, daugiauvičių, hidroelektrinės statybas, įvairius pramonės objektus, naujus tiltus ir kitus socialistinio darbo pasiekimus didžiuliais tempais augančiamie ir vis pilkejančiamie mieste“, – pristatoma paroda. Dar keistę išpūdį daro savo tiškas dualizmas: čia gana gausiai eksponuojama Petro Kalpoko kūryba mums pažįstama visai kitokame kontekste, arba Kazio Simonio paveikslas „Petrasiūnų elektrinė“, nors pasižymintis įprastu švelnumu ir pastelinė koloristika, nuteikia labai netiketą.

Trijose Kauno paveikslų galerijos salėse eksponuojami tapybos darbai, daugiausia sukurti garsių ar mažiau žinomų Kauno dailininkų, atskleidžia dvilypių miesto veidą. Organizatoriai atrinkdamai kūrinius atsižvelgė į meniškumo kriterijus, tačiau siekė ir stilistinės įvairovės, todėl šalia modernių darbų galima pamatyti ir gana komišku nevykusiu bandymu. Tokie ir idėjiškai atrodo neutraliausiai, nes negalėjo turėti dienės itaigos ar reikšmės.

Kita Kauno vaizdų dalis nedvelkia jokia laiko ideologija ir nesipuošia vėliavomis ar transparantais. Tai romantiški senamiesčio peizažai, mieli Žaliakalnio kampeliai ir kiti pramoninių statybų nepaliestai miesto fragmentai, dažnai dar alsuojantys tarpukario dvasia. Jaukus, kaimą primenantis miestas su pakrypusiais mediniai namais, siauromis gatvelėmis ir tarp tvorų žydičiomis alyvomis. Pavieksliai parodoje sugrupuoti paasant žanrų, stilistiką, o kai kur net tematikos, todėl atrodo, kad vienu metu Kauno panoramą tapė ir akvarele liejo daugybė dailininkų, vėliau jie tuo pat laiku išėjo žiemos speigo kęsti arba naujai kylančių miesto fabrikų tapyti. Autorių eksponuojama tiek daug, kad kokius nors apibendrinimius daryti būtų labai sudėtinga. Siekta sudėlioti itin spalvingą stilistinę mozaiką. Kai kurių dailininkų darbų eksponuojama gana nemažai, todėl jų buvimas formuoja ir parodos stilistiką: Jono Burėčo, nutapiusio ir akvarele liejusio ne vieną Kauno miestovaizdį, paveikslai, ekspresyvios, ryškių ge-

Kaip mes tada gyvenome.

Tie, kurie išlieka ir vasarą

Vytautas Povilaitis. „Estrada seno Kauno fone“. 1963.

ometinių linijų vagojamos Vytauto Povilaičio drobės, gana ryškiai sovietinės realybės palytėti P. Kalpoko tapybos kūrinių bei daugybė kitų.

Šalia pačių įvairiausių miesto urbanistinių peizažų rodomas ir vienas kitas žymių kauniečių portretas. Žmonių, kurių gyvenimas Kauñe pastebimai keitė miesto veidą.

Parodoje pristatomi ir konkursinių 1970 m. J. Janonio (dabar Vienybės) aikštėje pastatyto Lenino paminklo – svarbiausio sovietinės ideologijos simbolio mieste – projektais. Kaip teigia parodos sudarytojai, Kaune šis paminklas išskilo gana vėlai, o tai teigiamai apibūdina miestą. Net ir pastatytas jis ne itin bjaurojo aplinką, nes tais lai-

Viena Kristinos NORVILAITĖS kurta pašto dėžutė.

kais buvo gana novatoriškas. Tačiau žvelgiant dabar konkurso dalyvių darbai kelia šypsena, nes menininkai ieškojimai ir skulptūros variacijos dažniausiai apsiriboją tik kintantiomis rankų ir kojų pozicijomis.

Ekspoziciją papildo grafikos ir taikomosios dailės eksponatai. Anuometinio miesto atmosferą pa-

Pietų Korėjos menininkų eksperimentai.

deda pajusti skaidrėse demonstruojamas A. Žukausko sovietinio Kauno fotografių, kurios senąjį realybę gržina dar tikresnę ir skaudesnę. O visai šalia – labai jaukūs baldų komplektas, kuris „atstovauja“ sovietinių laikų buičiai. Tiesa, ne visai kasdienei. Tai prabangūs, specialiai dienraščio „Kauno tesa“ redakcijai pagaminti baldai. Akiavazdu, kad „Kauno dienos“ redaktoriai jais jau nesinaudoja ir ant akso mu trauktų kėdžių nebesėdi, spaustinimo mašinėlėmis nebe-kauksi.

Paroda surengta iš Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus ir Lietuvos dailės muziejaus rinkinių, kurių pakalo didžiulei salei užpildyti, itin margai ekspozicijai suformuoti.

Birželio 9 d. Kaune startavo ketvirtasis šiuolaikinio meno festivalis „Kaunas mene: institucijos, menininkai, projektais“. Projeketas, kiekvienais metais pasirenkantis vis naujų šiuolaikinio meno pateikimo ir teminio interpretavimo konцепciją, prasidėjo vasaros pradžioje ir baigsis jai jau linkstant rudenipop. Festivalio idėja – pristatyti įvairias institucijas, projektus bei menininkus iš viso pasaulyo, todėl ir kuratoriai atvažiuoja iš pačių įvairiausių šalių, pradedant Europa, baignant Jungtiniais Arabų Emiratais. Stiliškai taip pat eklektiška kaip ir šiuolaikinius menas: programe priestatomos ekspozicijos, videoparamos, instalacijos, performansai, šokio teatro pasirodymai, diskusijos, seminarai, kuriuose rodoma Izraelio, Jungtinii Arabų Emiratų, Lenkijos, Lietuvos, Mozambiko, Pietų Korėjos, Portugalijos, Šveicarijos ir Vokietijos menininkų kūryba. Žodžiu, dauguma tų, pas kuriuos mes negalėtume nuvykti, atvažiuoja į mūsų šalį. Viskas tiesiog ranga pasiekiamas. Lietuviai taip pat nėra užmiršti, nes jų gretos, galima sakyti, atsveria viso likusiojo pasaulyo menininkų pajėgas. Svarbu balansas. O mums – galimybė įvertinti save ypač platiame kontekste. Tačiau net ir tokia gausybė šalių, įvairių menininkų, kuriančių gana tradicinių ir visiškai eksperimentinių menų, sudaro palyginti vie-nalyti parodos vaizdą. Festivalio direktorius Arvydas Žalrys kiekvienais metais pristato itin gausų užsiensio kūrėjų būrių ir dar niekada nesiskundė jų trūkumu ar nenorėti iš Lietuvos. Pasiūla tokia didelė, kad galima rinktis ir galvoti apie kokybę. Tiesa, peržvelgę Pietų Korėjos ir Albanijos šalių pristatymo parodas, mes, lietuvių, tikrai galime išeiti išdidžiai iškélé galvas.

Festivalis išsibarstęs po pačias įvairiausias erdves, tačiau daugiausia spiečiasi senamiestyje. Ten, net jei nerasisite festivalio lankstinuko su žemėlapiu, galite pirštu besdamas pataikyti. Atverkite duris ir užėjė į veikiausiai galesite pamatyti parodą, nes jų tikrai daug. Kaune parodinių erdvų stygius ypač išryškėja festivalių metu, todėl į pagalbą ateina ne tik galerijos, bet ir viešbučiai, muziejai. Vasara (pirmasis festivalis buvo surengtas gruodžio mėnesį) pasiteisina ir tuo, kad atveria lauko erdves. Meno kūrinių ir senamiestyje kabo ant lauko sienų, o vasaros naktimis demonstruojami filmai. Šiaisiai metais ypač įdomi Afrikos šalių kino programa.

„Meno parkas“ nustatinėtas televizoriais ir apšviestas ekranu. Fotografijos galerijoje – patys keičiausiai Pietų Korėjos menininkų sumanymai, o Medicinos muziejus kviečia prie jaukių ir spalvotų Kristinos Norvilaitės pašto dėžučių rašyti laiškus – ir tai tik dalelė įvairovės, kuri rodo pačias netikėčiausias tendencijas. Iš tokios gausybės tikrai bus ką pasirinkti, o jei ne, būsite bent jau nustebinti.

Autorės nuotraukos

Pažaislio festivalio pradžia.

Eugenija ŽAKIENĖ

Praėjus festivalio dekadai (nuo birželio 5 iki 15 d.) ryškėja pirmieji muzikiniai įspūdžiai.

Ko gero, siūmečio festivalio atidarymo koncerto nepavadinė tikrąja jo pradžia. Veikiau speciaaliuoju reklaminiu projektu, siekusi pritraukti kuo daugiau įvairaus skonio publikos. Todėl nesiimu šio vakaro rimtai vertinti... Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras, diriguojamas Gintaro Rinkevičiaus, Kauno valstybinis choras ir dainininkai Rosita Čivilytė, Mia, Sasha Song bei Donatas Montvydas populiaras pramoginių kompozicijas atliko kuo rimčiausiai, tačiau laukiamo efekto nepasiekė. Kitokia pritarimo stilistika nupigino gražias melodijas, o akompanimento masyvas, neskončią instrumentuotė ir netikės įgarsinimas įtikino, kad populiarų dainų neverčių išplėsti iš jų konteksto, pritaikyti perdėm solidžiai sudėčiai – tuomet jos praranda intymumą, dingsta esminiai niuansai, atsiranda monotonija. Klausimai, atsiradę po pirmojo vakaro, manau, ir liks retoriniai: ar atidarymo koncerte turėtų skambėti tokis lengvasvoris repertuaras?

Nuo „džentelmeniškų“ duetu iki...

Marko Drobinskio ir Vladislavo Pligovkos duetas.

Ar tinka publikos šokai vienuolyno šventoriuje?.. Esame įpratę, kad šioje erdvėje skamba kokybiški, deramai sustyguoti, įsimintini muzikos žanrai, o toks šis projekto nebuvu.

Aleksandras Paley'us ir Klaipėdos kamerinis orkestras.

Kitas, jau tikro „pažaisliško formato“ koncertas pakvietė į Kauno liuteronų evangelikų bažnyčią. Klausėmės gana neįprastos instrumentų „poros“ – violončelininko Marko Drobinskio (Prancūzija) ir bajanisto Vladislavo Pligovkos (Baltarusija). Du tituloti solistai susibūrė į duetą „Paryžius-Minskas“. M. Drobinskis – 70-metis maestro, rafiniuotas, žavintis skoniu ir muzikine branda, V. Pligovka – nesenai pradėjęs karjerą, dalyvaujantis konkursuose, azartiškas, ambicingas, temperamentingas. Tačiau braizo ir amžiaus skirtumai netrukėdė muzikuoti, o labiau išryškino individuumą. Bajanistas pasirodė kaip delikatus akompaniatorius ir ryškus solistas; be to, jis atskleidė plačią savo instrumento galimybų skalę, jo rankose bajanas įgavo daugybę tembrinių atspalvių – vargonų, styginių orkestro, fortepijono ir net klavesino. Tokia pat turtina ir interpretuotų kūrinių stilistinė paletė – nuo barokinės muzikos iki XX a. kompozicijų. Violončelė taip pat buvo įvairi – virtuoziška ir plastiška it smuikas Antonio Vivaldi Koncerte, daininė Sergejus Rachmaninovo „Vocalize“, šmaikštis Sergejus Prokofjevo „Marše“. Beje, po koncerto sulaukėme net keturi būsų – neįtikėtinas dosnumas muzikų, dėkingų publikai už nuoširdumą ir dėmesį.

Spaudoje apie garsius atlikėjus galima paskaityti kad ir tokiai atsiliepių: „Išskirtinis muzikas, kurio meistriškumu žavisi daugelio pasaulio šalių muzikos mėgėjai, o kritikai dėl jo emocingumo, temperamento ir aistringumo vadina „violončelės demonu“ – apie M. Drobinski; „Viename geriausiu šiuolaikinių bajanistų, daugiau nei 30 tarptautinių konkursų laimėtojas, tarp jų – „Pasaulio Taurė“ (Škotijoje, 2008). Savo manieroje sujungė nacionalinio ir europinio atlikimo stilių bruozus, šis inteligenčias, virtuoziškas ir artistiškas muzikas bajanų iškėlė į naują lygi“ – apie V. Pligovką.

Koncertą iš ciklo „Visi W. A. Mozart koncertai fortepijonui ir orkestrui“ atliko Klaipėdos kamerinis orkestras (meno vadovas Mindaugas Bačkus) ir pianistas Aleksandras Paley'us (JAV). Šis vakaras toliau tése festivalio prieš metus pradėta mozartiskos muzikos pažinimą. Naujojoje programoje pateiki keturi brandaus laikotarpio šedevrai, sukurti 1784 m. Penkioliktas koncertas W. A. Mozart specialiai parašytas viešam pasiodymui Vienos koncertų salėse, dėl to stebina virtuožkumu ir žaisme; spėjama, kad Aštuonioliktasis skirtas akli austrijų pianistė Marijai Teresei fon Paradies; Devynioliktasis žinomas kaip „karūnavimo“ koncertas, nes buvo

autorius atliktas imperatoriaus Leopoldo II karūnavimo šventėje. Kūriniai skambėjo nepriekaištingai – tiek technikos, tiek ir stiliaus bei išraiškos prasme. Be to, pianistas aiškiai „sifravo“ garsinius simbolius, tarsi jam melodijos posūkyje ar akordų derinyje girdėjosi ir kitokios prasmės. Kalbos, kalbėjimo (ar dainavimo) įspūdžių sustiprino puikiai sunderinta kiekvienos frazės dinamika, raiški melodinė solisto ir pritarimo vienovė, improvizacijumas, koraliai tarp harmoninės schemas atramų. Klaipėdos orkestras, akompanuodamas maestru, per metus žengė didžiulį žingsnių tobulumo link – instrumentininkai (ypač stygininkai) atliepė solisto techniškus ir stilistinius siekius.

Puikus vasaros pasiūlymas – maloni muzika, šmaikštūs komentarai ir kokybiškas atlikimas – pritraukė netikėtai daug publikos, tad kauniečių „Džentelmenų duetu“ Zapyškio bažnytėlėje teko sugrąžinti du koncertus vietoje planuoto vieno. Instrumentinė pora pasirodė labai darni, smuičias su gitaros pritarimu tiko įvairių laikotarių – nuo baroko iki šiuolaikinio tango – muzikai.

„Džentelmenų duetas“ – Sergejus Krinicinas ir Vilhelmas Čepinskis.

Nuo „džentelmeniškų“ duetu iki...

Atkelta iš 3 p.

Beje, ši gitaristo Sergėjaus Kriunicino ir smuikininko Vilhelmo Čepinskio sumaštysta programa, ką geriau, bus pratęsta – ateityje duetas planuoja iutraukti daugiau kūrinių ir surengti gastrolių turą po Lietuvą. Norėtusi palinkėti, kad prie jau atliktu opusu prisdėtų ir tokiu, kurie leistų kiek „ištraukti“ gitaristą iš akompanuojančio instrumento šešelio, labiau išryškintų solinius abiejų instrumentininkų gebėjimus ir muzikalumą. Originaliai dueto sumaštystas Astoro Piazzollos „Tango istorijos“ atlikimas. Ciklo dalys sukeistas vietomis, nuo pabaigos iki pradžios, tokiu būdu pradėjė „Šiandienos koncertu“ muzikai baigė pjese „Bordelis“. Reiktų priminti, kad tango muzika atsirado XIX a. pabaigos Argentinos sostinės Buenos Aires baruose bei viešnamiuose. Tradicinis tango fiksavo emigrantų pasāmonėje glūdinčią neviltį, geresnio gyvenimo troškimą, perkeldamas juos į personalinę nelaimingos meilės bei išdažytės dramą. Taigi „Džentelmenai“ tarsi bandė prasiskverbtį prie tango esmės, prie šio jausmingo šokio prigimties, apvalytį jį nuo vėlesnių stilistinių apnašų.

Labai tinkamai festivalis pamainė Gedulio ir vilties dieną – Pažaislio vienuolyne skambėjo Vidmantas Bartulio „Requiem“ „Už laisvę žuvisiems“, sukurtas 1989 m. Stambų liturginių veikalų atliko Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, pučiamųjų instrumentų orkestras „Trimitas“, Kauno vals-tyninis chorus, chorus „Ažuoliu-

kas“, solistai Vladimiras Prudnikovas (bosas), Sandra Janušaitė (sopranas) ir Vaidas Vyšniauskas (tenoras); dirigavo Petras Bingelis. Monumentalus kūrinių kupinas ekspresijos ir dramatizmo, jautrių skambesių ir didžiulės vidinės jėgos. Sukurtas prieš du dešimtmecius, kai autorius buvo priskiriamas minimalistų-neoromantikų plejadai, jis stebina „maksimalia“ išraiška ir garsų bei emocijų apimtimi. Vilniaus festivalio pabaigai šis kūrinių kiek insceniuotas, vizualizuotas ir atliktas Operos ir baletto teatro scenoje diriguojant Robertui Šervenikui. O Pažaislyje prie originalios partitūros netikėtai „prisidėjė“ neplanuotas, bet papildomas gelmės suteikės garsinis fonas – netoliiese važiuojančio traukinio, paukščių klyksnų ar netramdomo vėjo gūsių triukšmas.

Kalbinu autorių, prašydama priminti „Requiem“ sukūrimo istoriją. **V. Bartulis:** „Tuometis kultūros viceministras Giedrius Kuprevičius ir Kompozitorų sąjungos pirmininkas Julius Andrejevas pasiūlė sukurti kūrinių, skirtą atliki pirmą kartą Lietuvoje minint Gedulio ir vilties dieną. „Requiem“ nuskambėjo Vilniaus universiteto P. Skargos kieme 1989 m. birželio 16 d. Nuo to laiko jis atliktas jau šešiškart, išrašytas į kompaktinę plokšteli; siemet ta pačia proga skamba dar du sykius – Vilniuje ir Kaune. Šiųmet atlikiama inspiravo Vilniaus festivalio užsakymas, prireikus būtent tokio jo uždarymo akcento.

– I jūsų kūrinių sąrašą gana dažnai išterpią sakraliniai kūriniai. Kiek sakralus yra „Requiem“?

Atliekamas Vidmanto Bartulio „Requiem“, solistai Sandra Janušaitė, Vaidas Vyšniauskas, Vladimiras Prudnikovas, dirigantas Petras Bingelis.

– Taip, jis sakralus, nes remiasi liturginiais tekstais. Beje, tai ne pirmas šio žanro kūrinių, kiek anksčiau sukūrė Mišias. Jas apmaštymas domėjausi, kokie būna religiniai kūrinių; pasirodė, jog įvairių autorių kūryboje Mišios galėtų būti kokios tik nori – néra dideilių draudimo kodeksų, tabu ar panašiai. Bet prasmingi tekstai įpareigoja, tekstas lemia ir nelabai nuo originalo nutolstančią formą. Tačiau mano „Requiem“ atsirado pučiamųjų procesija, jos tokio žan-

ro kūriniuose nebūna, sirena, kūrios taip pat nebūna, ir kuri, beje, neatliekama dėl techninių kliūčių. Žuvusių už laisvę tema universalū, suprantama visiems, juk paaukojusių už ją gyvybes gali būti bet kur. Bet užsakymas buvo konkretus – kūrinių skirtas kovotojams už Lietuvos laisvę. Man toks konkretumas pasirodė pernelyg siauras, laikinas, todėl čia néra nacionalinio suabsoliutinimo, o tiesiog vievo žmogaus netekčių suvokimas.“

Tad pirmoji dekada kupina įvai-

rumo – kamerinių ir masinių koncertų, dvasingų ir poilsinių skirtų programų, „džentelmeniškų“ duetu ir net trijų orkestru ir dviejų chorų, senosios ir šiuolaikinės, kelis dešimtmecius skaičiuojančios muzikos, vokalinį ir instrumentinių žanrų, Lietuvos ir užsienio atlikėjų pasirodymų. Gana platus spektro tikimės ir tolesnėje vasaros tékmėje...

Edmundo KATINO ir Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS nuotraukos

„Atila“

Lina STANKEVIČIŪTĖ

Kauno valstybinis muzikinis teatras dalyvauja bendrame tarptautiniame projekte statant Giuseppe's Verdi operą „Atila“. Projektą įgyvendina Estijos nekomercinė organizacija „PromFest“, mūsų teatras ir Piarnu miesto teatras „Endla“. Operos pastatymas tarptautinėmis pastangomis – festivalio „PromFest“, apimančio ir „Klaudia Taev“ jaunųjų operos dainininkų konkursą, dažlis. Šiais metais pasirinktą G. Verdi operą interpretavo estų menininkai: dirigentas Erki Pehkas, kuris yra ir šio festivalio meno vadovas, režisierius Üllaras Saaremäe, dailininkas Madis Nurmsas, choreografas Olegas Titovas, šviesos dailininkas Margus Vaiguras. Operoje dainuoja žymūs įvairių šalių operos atlikėjai. Kaumui spektaklyje atstovauja teatro choro dainininkai (chormeisteris Ramūnas Tilvikas), orkestro muzikantai, dirigentas Virgilijus Visocakis, kuris diriguos ir vieną spektaklį Piarnu festivalyje. Nedidelė tenorių Uldino partiją operoje dainuoja mūsų teatro choro dainininkas Evaldas Kondrackis. Pagrindinę moters partiją atlieka nuostabusis Lietuvos sopranas Sandra Janušaitė.

Tarptautinis operos festivalis „PromFest“, organizuojamas nuo 2003-ųjų kas dveji metai, puoselėja tradiciją, kad operų pastatymuo-

se dainuotų jaunuju vokalistų konkursu „Klaudia Taev“ laureatai. Šiemet pasirinktoje G. Verdi „Atiloje“ pagrindinį vaidmenį atlieka 2009 m. konkursu laureatas Anatolijus Siuko iš Baltarusijos. Dainininkas žavine tik gražaus tembro bosu, puikia išvaizda, bet yra ir neįprastai jauno amžiaus – jam tik 23-eji. Beje, ši konkursą 2003 m. laimėjo ir mūsų teatro solistas Laimonas Pautienius, ta proga jis dainavo festivalyje – A. Rubinsteino operoje „Demonas“ (2005) ir Georges Bizet „Karmen“. Kitus vaidmenis „Atiloje“ atlieka tenoras Eriks Fentonas iš JAV ir baritonas iš Baltarusijos, šiuo metu dainuojantis Sankt Peterburgo Marijos teatre, Vladislavas Sulimskis. Dar vieną nedidelę boso partiją atlieka garsusis estas Mati Palmas.

Birželio 4, 8, 10 d. opera parodyta Piarnu, o birželio 6 d. ją ivertino Tartu miesto „Vanemuine“ teatro žiūrovai. Džiugu, kad Kauno muzikinio teatro menininkai drauge su solidžiai solistų grupe sužavėjo estų publiką, atlikėjai buvo pamaloninti ilgai trukusiomis ovacijomis, kurį daugiausia nusipelnė lietuvių Sandra Janušaitė. Visi stebėjosi nedidelio choro kolektyvo gebėjimu įspūdingai, skambiai ir įtaigiai atlikti choro numerius, gérėjosi nugladintais artistų scenos judesiais, gera vaidyba. Puikių vertinimų sulaukė ir orkestro muzikantai.

G. Verdi ankstyvojo laikotarpio šešdevrą operą „Atila“ matys ir daugiau žiūrovų. Ir kitas plėtai žinomas tarptautinis festivalis „Birgit-

Estų publiką pakerėjusi lietuviatė Sandra Janušaitė operoje atliko Odabelos partiją.

Ispūdingo, stipraus balso baritonas, Sankt Peterburgo Marijos teatro solistas Vladislavas Sulimskis dainavo roménų generolo Ezio partiją.

ta“ rugpjūčio 11 d. operų maratoną pradės būtent šiuo spektakliu. Festivalyje „Birgitta“ bus parodytos keturių operos, trys klasikinio baletų, du modernaus šokio spektakliai ir koncertinė programa.

Kitą sezoną Kauno valstybinio muzikinio teatro scenoje G. Verdi „Atila“ galės pasidžiaugti ir Lietuvos melomanai, si opera Lietuvoje dar nebubo statyta.

Kauno valstybinio muzikinio teatro archyvo nuotraukos

Estų melomanus ne tik puikiai atliktais choriniiais numeriais, bet ir nugladintais scenos judesiais, gera vaidyba nustebinės Kauno valstybinio muzikinio teatro choras.

Savaitė

Robertas ANTINIS

Pirmadienis

Sliūkinu į dirbtuvę, tolstu nuo sekmedienio. „Jūs palietė mane – išvyktu į tolimą šalį“, – praeinanti moteris stabtelį, pasižiūri į mane, šnibžda man.

Galvoj: „Gal nereikia eiti į dirbtuvę.“ O Franzas Kafka: „Dabar naktis ir niekas nepriekaištaus už tai, ką dabar galėčiau pasakyti, nes tai galėjo būti pasakyta sapne.“

Sukinėjų raktą – durys neatsidaro. Kaip kvaila būtų eiti pas raktininką. Jo moteris keltusi į raktininko lovą, kalbėtusi su manimi apie spynų galimybes, žvilgčiotų į mane tarytum į nereikalingą raktą.

„Naktis ir niekas rytoj nepriekaištaus“, – girdžiu Kafka.

Raktininko žmona miega, už durų moliagabaliu nežino, kad gatvėje moteris prisiglaudė prie manęs ir kalbėjo: „Žinote, kad aš galu būti neištikima, išvykti į tolimą šalį ir jūsų šešėlis tarp mano kojų pasitrauks kartu su išeinančia manimi.“

Jos žodžiai gali nutraukti prasideančią meilę ir palikti mane vienią.

Einu į kavinukę. Barmenas klauzia, ar raktininkas pataisė raktą. Iš kur jis žino, kad vėl eisiu į dirbtuvę. Grįšiu ta pačia gatve. Praeinanti moteris tars: „Jūs palietė mane, jūsų šešėlis sujaukė mano kelionės planus.“ Gal ji dabar prigludusi prie mano skulptūrą, nuoga ir aimanuojanti varstosi nepadormiomis pozomis ir priekbiau prie jų.

Barmenas spokso į mane, nejaugia kažką įtaras. Juk jis tik pilsto vyna, nesusimąstydamas apie svaigulį. Ar turiu apsimesti, kad nieko neįvyko? Stebiu pilstomo vyno tekėjimą. Kada jis baigsis? Juk manęs laukia. Ir durys mano dirbtuvėje šiandieną nebuvo užrakintos. Jaučiu atsakomybę savo skulptūroms, kai nepažiamieji landžioja tarp jų. Skulptūros neišmano trumpalaikės šventės padarinių – nežino, kad ši moteris ruošiasi išvykti, palikti mane vieną – lytėjančią gatve praslinkusi jos šešėli.

Jau naktis ir jos šešėlis susiliejęs su nepermatoma tamsa. Negalestingi praeivai gali pagalvoti, kad barmenas persistengė pilstydamas vyną. Nejaugia jiems suprantama, kad skulptorius gali lytėti ir tai, kas jiems nepamatoma.

Antradienis

Dirbtuvėje randu raštelius: „Šiandien manė stuksena moliadulkės, tarytum nebūčiau skulptorius, o tik jų lipdoma skulptūra“, „Molis kažką žino apie mane“, „Jisai – molis – linkeš sumelutoti“, „Molis apsimetinėja tyleniu“, „Mano pirštai gali paskesti molyje, negi ir molio gniužulėliai skėsta manyje.“

Skaitau ir nesuprantu, ar tikrai turiu juos iškinti kažkokiam į akmenų luitę. Aš juk ne raktininkas, kuris taiso raktus ir išmano, kaip atidarinėti duris. Ir jam pabesta brūžinti, karatais supainioja juos. Rašau raktininkui: „Klaidos neišvengiamos, nors ir koks būtų raktas. Vis tiek grįztame.“ Suplėšau banaloką laiškelį. Girdžiu, kaip kažkas rakinėja mano dirbtuvės duris. Negi nežino, kad esu joje. Gal kreiptis į policiją? Gal tai vakar gatvėje sutikta moteris? Ieis ir pasakys: „Mes taip seniai nesimatėme.“ Einu prie molio gabalo, gal tylės, bet ir jis krebžda.

Rékiu – girdžiu savo riksma.

Kai einu iš dirbtuvės, išsigandęs kaimynas man kalba: „Kažkas norėjo išlaužti, girdėjau vargo išsigandėlio riksma, negi nežinoma, kad mes tokie vargani.“ Gal kavinukę lau-

kia vakar sutikta moteris. Pasakosiu, kad kaimynas girdėjo riksma, kažkas norėjo išlaužti. Galbūt ji nutuokia, kad iš molio baksnotojo nieko negalima pavogti.

Grįžtu į dirbtuvę, rankioju prirasičius raštelius ir sklaidau juos po gatvę.

Ten juos mindys praplikę vyrai ir merginos grakščiomis figūromis. Ant jų šlapinsis šuneliai. Vaikai iš jų lankstys lektuvėlius. Jie dili. Sakyčiau, jie bus skaitomi. Užklodydės kolečiūnės patars juos susirinkti. Ir kažkodėl bučiuos mano ranką.

Tokios nakties negalima pramiegoti. Rankioju išlikusius raštelius. Gal reiks juos išsiuntinti. Nors vis tiek sugriži pas mane.

Išeidamas iš dirbtuvės paliek tuščią lapą. Tegul rašinėja į jį visokie išlaužėliai. Lauksiu gatvėje praėjus moters išrašytų žodžių.

Ant dirbtuvės durų prikalu pareiškimą: „Prašau nekrebdenti prie mano durų. Popierius lapas ant langės. Kodėl tik aš turėčiau jį prirašinėti?“

Trečiadienis

Ar ką nors apgaudinėju, slapauju – juk imu molio gabala, ji baksnuju, prie vieno gabalo prilipdu kitą. Tačiau visuomet atsiranda sakaniųjų: „Tu nepaisai mūsų ir nesusigėsti.“ Prisimenu Tėvą: „Prastas meni-

sėdėjo užmerktomis akimis, atsi-merkdavo, kad pamatyti, ko neradavo po akių vokais. Ji nesidomėjo trimačiais objektais, jos sudrėkės kūnas priglusdavo prie mano. „Sumišliai“ žvelgė į mus nustebusiomis akimis – žinau, pažiūstu juos.

Negi verta šiandien griežti plakutuką ir juos daužyti?

Esu prisirše prie jų. Nedriščiau matyti, kaip nekaltos akys blėsta, nemato manęs ir virsta moliagabaliais – žaviuos jų ištikimybę man. Kažkas pro langą stebi mane ir mano grėsmingai pakelta plakutuką, murma: „Kada gi šio „sumišlio“ (itaru, kad tai aš) plakutkas nusileis?“ Negi jisai neskiria manęs nuo jų? Kokią teisę jisai turi žinoti, ką veikiu savo dirbtuvėje?

Ketvirtadienis

Šiandien pajautau šleikštulį molui, visokioms skulptūroms, daiktams ir formoms, kurie gali maišytis mano žvilgsnyje. Jie man sako: „Jūs visuomet laukiamas.“ Aš: „Kad ir mane mylite, egzistuojate ir karta esate paliečiami, man esate tik verti pasigailėjimo niekinguoliai. Jei ir norėčiau lytēti jus, girdėčiau tik tą moteri, aimanuojancią pilnatvėje. O jūs būtumėte tik kliuviniai eiti į ją, būti joje.“

Dirbtuvėje randu savo raštelį: „Nesuprantu, kodėl turiu grabalioti

nos, tačiau jis greitai ji nušluostydavo. Neslapukauju, kad geidžiau nėkam nemantat tą atliek pasiimti, juk taip patrauklu naudotis pastebėto įvykio likučiai.

Kai jis „formą“ nurydavo, pasijusdauvau šiek tiek nuskriaustas. Kodėl jis turėtu išspojas rodyti man, jas lyginti su mano minkomu molio formomis arba pasakoti apie jas pas manęs šiandien žadėjusiam ateiti Snobiui. Nesakysiu jam, kad buvau kavinukėje, apie kāsnelį ir kad būdavau norédamas savo burnos ertmėje pajusti, kas dar galėtų joje įvykti.

Grįžę į dirbtuvę minkiau molio gabalėlius, plokštinau, spaudalioju. Molis voliojosi, čepsėjo tarp pirštų. Jei ryto nunesciau į kavinukę (ne, taip nedarysiu), abu su gatvėje sutika moterimi aptarinėtume juos. Ji sakyty: „Jie tokie meilūs.“ Lytėtū. Aš neprasitarčiau, jog esame bendraauatoriai. Išgertume po puodelį kavos. Grįžčiau į dirbtuvę. Tada Snobiui parodyčiau lipdinius. Jisai pasakyty: „Norėčiau juos įsigyt – jie puikūs.“ (Kaip gerai, kad nepasakojau jam apie moterį ir jos kramsono.) Ilgai su Snobiui kalbėtumė apie kelionės, kad jos niekada nesibaigia. (Apie kāsnelius moters burnoje, be abeo, neužsiminčiau. Nesakyčiau, kad moteris gali juos ir išspauti. Kad juos susirinkčiau. Kad jie artimi man, gal mielesni nei tie, kuriuos žadu perleisti jam. Juk savo tikrumu nustumtū į šalį mano išgalvotas formas. Ryto vėl eisiu į kavinukę. Gal niekas nepastebės mano pomėgio gérėtis formomis, kai jos slapstosi burnoje ar kitose man nematomose ertmėse. Viso šito turėtų nežinoti Snobis. Apie tai tyliu lyg kāsnelis moters burnoje.)

Tardamas su juo niekad nevalgau. (Nesakau, kad mėgstu vaikščioti į Medicinos muziejų, stebeti užsirijelių kāsnelių pavyzdžius – kokie jie nuostabūs. Abėjoju, ar turėdamas bent vieną jų galėčiau perleisti mano mylėtojui, panašiam į Snobi.)

Kai pas mane atėjės Snobis derisi su manim ir kažką kramsono, sakau jam: „Pasaulis tokis gražus.“ Jam teikiu išsižioti, ir kāsnelis iš jo burnos iškrist. Nejaugia tai ir būtų mano paslapties išaiškėjimas. (Prabėganti kate prarytų kāsnelį, iškritus iš Snobio burnos, jai visai nerūpėtų, kad jis toks svarbus man.)

Šeštadienis

Štai čia, dirbtuvėje, šiandien nedidelis pieštukas, prilipes prie mano pirštų, krebždena popierius baltumą, išduodamas save. Jo grafito dulkelės raižo, stuksena į tylą: kyla, nusėda, plaukioja. Nenuuoikiu, kuris piešinėja – jis ar aš. Grafito dulkelėmis skraidžiant pamatai gatvėje sutikta moteri. Ji guli dirbtuvėje, truputį praskėtusi putlias kojas. „Kiek jis galiai taip gulėti – atsistos ir išeis“, – galvoju.

Visgi ji neatėjo, turbūt įtarė, kad esu susirūpinęs tik krintančių grafito dulkelėlių prisilietimais, jų brūžaliojimais popieriuje. Dabar nebūčiau sentimentalus galvotojas, kai ji gulėtų truputį praskėtusi kojas, būčiau idėmus, girdėčiau jos aimanuojancius žodžius: „Dar. Dar.“

Braižinėjantis pieštukas žiugžda: „Iš kur jai moterai žinoti, kad esu ją įsimylėjės. Kaip man iškesti, kai kažkokis pašlietojas išrenginėja ją. O aš, bukas, retkarčiai nusmailinamas, kenčiantis įsimylėjelis, riogsau nūmestas į salį.“

Prispažiūstu, nugirdęs jo žodžius, parduotuvėse pardavėjų išsamiai išsklausinę apie pieštukus. Domiuosi jų savybėmis. Nors pardavėjų būna gana abejingos pieštukų galimybėms (popularūs: B1, B2, B3), neįtardamos, kai tai man svarbu. Joms nerūpi pieštukų matmenys (18 cm x 1 cm x 1 cm). Gal jos ir teisios.

Vis dėlto parodoje, stebėdamos paveikslą, sako: „Argi ne puikiai susipina grafitiniai brūkšneliai su tomis nenuspėjamomis ciurkšlėlėmis?“

Negi jos žinos, kad visa tai paženklinta mano pavyduliaujuančio pieštuko ašaromis. „Ne visi supras, ką turia iškerti matydamas, kai kas nors kaišioja rankas po mano mylimos moters kelnaitei“, – vėl girdžiu krebždantį pieštuką. – „Žinau, kad ši moteris kalba apie meilę. Visgi gal ir apie mane, nors esu tik pieštukas. Nejaugi mano mylima moteris teisi neteati į dirbtuvę. O praeinant pro manini paženklintą paveikslą, abejoja mano ašarą tikru.

Man, pieštukui, viskas būna pranešta.“

Sekmadienis

Nenorėčiau slapukauti – sapnavau, jog esu duobė.

Ir atsibudės ieškojau tinkamų formagabalių tai duobei užlyginti.

Vėl einu miegoti, vėl spaudalioju igrisius formagabalius į duobę.

O atsibudės moliagabalius kaišau, stuksenu, vėl lyg į susapnuotą duobę.

Sėdū prie lango (nejaugi ir dar karta duobė?). Negaliu nepastebeti, tuo metu kažkas braukalioja mane, kaišojasi į burną, ausi, tarpkojį, tarpuščius ir pažasti.

Negi tai moteris, praejusi pro mane gatvėje? Ar ieško duobės, kam jai jid? Negi ir ji žino apie mano sapnų duobę? Prispažiūstu sau, kad laukiau viso to.

Vėl sėdžiu prie lango: „Ji geidžia, liečiama, seilėjama, kandžiojama ir įkalbama palankiai, o karta is nešvankiai žodžiai-garsais (nors tai tik flirtas). Ji prakaituoja, kaišojanti savo iškilas ir įdubas. Aimaunojanti. Ji karta nepadoriai išsiskėtoja. (Jai viskas leistina.)

Duobėta, slidi, varvanti nuo perdėkimo, subliuškusi ir stangrėjanti.

O Dieve, kaip jai pavydžiu! O kaip ji koketiskai vartosi, norėdama būti stuksenama. Kokis jai nusivylimas, jei neišmanėlis skulptorius stovinuoja prie jos ir dvejoja, ar jau laikas pradėti. Ji apimta aistros. Kalbanti: „Daryk su manimi, ką nori.“ O jei šis apkaitėlis stovi prie jos ir abėjoja jos galimybėmis, ji siek tiek sutrikusi žiūri į skulptorių. „Nejaugiai aš tik molio gabalus?“ – snabžda jam lipdoma skulptūra.

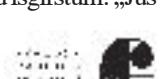
Juntu moters alsavimą. Iš kur ji galėtų žinoti, ką sapnavau. Svarstome, į kokią kavinukę eisime. Joje skaitome Franzą Kafką „Laikytis tik už vieno skersinio – argi tai gyvenimas“, – kalba joje cirko akrobatas. Stebiu moterį, kaip ji mintyse keliauja antrojo skersinio link. Užverčiu knygos puslapius, ir abu spėliojame, kas juose, kai dar neatverti jų. Juk taip malonu nežinoti; žinoti, kad juose tiek daug. Sakau moteriai: „Ir man patinka raiuti molio puslapius, rašyti ant jų: „Pirmadienis“, „Antradienis“, „Trečiadienis“, „Ketvirtadienis“, „Penktadienis“, „Šeštadienis“, „Sekmadienis“, kai kuriuos palikti tuščius. Juose galima būtų išrašyti: „Niekas nežino, kas mūsų laukia kitą savaitę.“ Kai savaitė praeis, galima žodžius ištisinti, vietoe „buvo“ išrašyti „bus“.

O iš likusių moliagabalių lipdau indą. Kaip gera gerti iš jo, svaigti jo dylejime į šeštadienį, penktadienį, ketvirtadienį, trečiadienį, antradienį, pirmadienį.

Prasidėjus savaitei būti visai nekaltam, juk dar niekas nepradėta, neprasta.

„Turėsite su manimi elgtis švelniai, kalbėti, kvėpuoti į mane viską užmiršusi. Juk dar nieko nėra“, – galėsi pasakyti pro mane praejusiai moteriai.

P. S. Dabar nerašinėju į savaitynus. Ar yra prasmė ženklinti juos tuo, kas tiek išvys, ar verta tai daryti, nors ir žinočiau, kad visa tai tikrai buvo. Prirasinėti juos, kad išgirstum: „Jūs mylimas.“

Aldona RUSECKAITĖ

Šiemet Maironio lietuvių literatūros muziejaus sukaktuvinių 75-metį gožia 2012 m. rudenį artėjantis Maironio 150 metų jubiliejus. Seimas paskelbė Maironio metus, rengiama valstybinė programa, kurioje turime daug atsakningų pozicijų, jau laikas pradėti jas vykdyti. Yra ir kita priežastis – nuo 2008 m. muziejuje įtrauktas į Valstybės investicijų programą, vyksta didžiulė rūmų rekonstrukcija. Nors rangovas UAB „Restauracija“ labai draugiškai derinasi prie muziejaus veiklos, tačiau kai jie rengė mansardą – trečiąjį rūmų aukštą, apie kurį svajojo ir pats Maironis, kai keitė langus, kai kasė XVI a. gotikinį rūsi, kai per pastatą ėjo šilumininkai, kai vyko pamatu hidroizoliacija, mes turėjome prisitaikyti, kraustytis pirmyn atgal, visam laikui uždaryti kai kurias ekspozicijas.

Tad ši birželio 28-osios šventė, kai per ketvirtąias Maironio mirties metines buvo atidaryti trys poeto memorialiniai kambariai ir taip prasidėjo muziejaus – šiandien jau respublikinio – istorija, nebus nei didinga, nei pompastiška, tačiau neeilinių giminadienų visgi norime paminėti. Juk muziejai didžiuojasi savo metais, ir kuo jų daugiau – tuo garbingiau... Grįžti į 75-erių metų istorijos labirintus šiakart jau nesinori, apie tai daug kartu kalbėta, išleista knyga „Maironio lietuvių literatūros muziejus. Istorija ir rinkiniai“ (2006), kurioje apžvelgiami ir dešimtmečių bruožai, ir smulkios detalių. Be to, kolegos, vadovaujami Ramintos Antanaitienės, šiuo metu rengia parodą „Muziejaus istorijos fragmentai“. Tad įdomiau pakalbėti apie šiandieną.

Mano kabinete už keturkampio stalo susėdame kelios darbuotojos ir bandome bent fragmentiškai pasižnekėti. Ilgam pokalbiui reiktu ne vienos valandos.

Raminta Antanaitienė, pavaduotoja muziejinių kystei, **Eglė Rankauskienė**, ryšių su visuomenėskyriaus vedėja, **Virginija Markauskienė**, šiuolaikinės literatūros skyriaus vedėja, **Virginija Pačėsaitė**, fondų skyriaus muziejinių.

Būtų įdomu i pašnekesi įtraukti Virginiją Paplauskienę, išeivijų literatūros skyriaus vedėją, bet ji kaip tik šiuo metu išvykusi darbo reikalais į Jungtinės Amerikos Valstijas, lanko rašytojus Alę Rūtą, Praną Visvydą, Liūnė Sutemą, Alfonsą Nyką-Niliūną ir kitus išeivijoje gyvenančius kūrėjus. Prieš išvažiuodama V. Paplauskienė su savo skyriaus kolegėmis ir dailininkė Inga Zamulskienė įgyvendino projektą ir parenė naują, labai įtaigią ir informatyvią ekspoziciją „Sugrįžimai“, skirtą išeivijų literatūros 1944–1950 m. apžvalgai Vokietijoje ir Austrijoje. Tai mūsų naujausia ekspozicija.

Taigi iš karto ir noriu pabrėžti, kad nuo 1990 m., kai tik pakilo uždanga, į mūsų muziejų malonai plūstelėjo išeivijos rašytojų archyvalijos ir muzelialios.

V. Pačėsaitė. Jei lygintume gaujamų eksponatų santykį, matytume, jog iš tikrujų vis dar atkeliauja daug išeivijos medžiagos, egzodo rašytojams labai svarbu, kad jų kūrybinis archyvas parkeliautų į tévynę, susilietu su Lietuvos paveldu. Žinoma, praeis metai kiti, ir tie eksponatų ištakliai išėks, nes jau labai daug sugrįsus, o vyriausioji išeivijos rašytojų karta, deja, mirėta... Bet, žinoma, sukaupiamos ir klasikų archyvų, ir šiandienos Lietuvos rašytojų, po truputį dar randasi ir Maironio, ir Vaižganto, ir Balio Sruogos, ir Juozo Grušo, ir kitų originalų.

V. Markauskienė. Be rašytojų mūsų muziejų sunkiai išsivaizduoju, o rašytojai apie mus, manau, retokai

Šventė be pompastikos

Maironio muziejaus atidarymo iškilmės. Pirmoje eilėje trečias iš kairės stovi Jonas Balys, centre – Adomas Jakštės-Dambrauskas, už jo – Mykolas Vaitkus, šalia Maironio seserys Marcelė ir Pranciška Mačiulytės; pirmoje eilėje paskutinis – Vaclovas Biržiška. Antroje eilėje iš dešinės antras – Pranas Penkauskas, ketvirtas – Paulius Galaunė, šalia jo – Antanas Juška. 1936 06 28.

Maironio darbo kabineto fragmentas. 1937 m.

galvoja ir gal nelabai linksmai: kas nori – kol gyvas ir stiprus – į muziejų? Savo rankraščius, fotografijas bei įvairius daiktelius ne visi dosniai daliija. Reikia juos suprasti, kartais patys rašytojai prisipažista, kad nuotrauką teturi vieną, rankraščio dar gali prisireikti... Tačiau tas nenoras – tarsi smagi kaukė, vis dėlto visiems aišku: muziejus – išlikimo galimybė ir kūrėjui, ir tai kultūros daliai, kurią vadiname literatūra. Štai visai neseinių, prieš poeto Vytauto Mačernio 90-mečio šventę, iš jo sužadėtinės Bronės Vildžiūnaitės gavome gražią ir vertingą poeto archyvo dalį: ilgai laikiusi, labai branginus, ji rado tik vieną kelią – į muziejų. Ypač rašytojams kyla upas perduoti savo archyvus, kai pamato muziejuje rengiamas parodas, kai atvažiuoja pristatyti naujų knygų – tuomet supranta, kad reikia rūpintis savo kūrybinio palikimo ateitim...

R. Antanaitienė. Eksponatų sukaupiamą ir per ekspedicijas, į kurias muziejinių važiuoja kiekvieną vasarą. Šiems irgi numatyta vykti į ekspedicijas, skirtas rašytojams V. Katiliui, J. Strielkumi, Š. Gedai, P. Jurkui, J. Švabaitė-Gylienei, K. Marukui, G. Morkūnui. Ši mokslinė veikla reikalauja nevienadienio pasirenigimo. Kiekvienai išvykai muziejinių kruopščiai ruošiasi. Ne vieną kartą tikslina rašytojo biografijos faktus, gyventį vietų sąrašą, kūrėja pažinojusius žmonių vardus ir pavardes, peržiūri muziejuje saugomą autoriaus archyvą, ieško ekspedicijos paleivių, galinčių patarti, padėti, lydėti kelionėje. Grįžus tenka viskai kruopščiai fiksuoti mokslinėje ataskaitoje, tyrinėti gautus eksponatus, tvarkyti vaizdinę medžiagą. Ekspedicijų išpūdžiai dalijamės su visais muziejaus darbuotojais.

Muziejaus mokslinė veikla yra mažiausiai regima šiuolaikinei visuomenei, norinciai efektingų vaizdinių. Tai tarsi nematomoji institucijos erdvė, kurioje skleidžiasi muziejinių žinių ir sukaupta darbo patirtis. Eksponatų paieškos, rinkinių klasifikavimas ir tvarkymas, duomenų ir faktų tikslinimas, mokslinių publikacijų rengimas bei skelbimas – tai ilgas muziejinių tyrimų kelias, kuriame ne tik atradimų džiaugsmas, bet ir kartūs praradimai: pavėluota, nesužinota...

Maironio lietuvių literatūros muziejaus mokslinėje veikloje norėčiau akcentuoti jau tradicines mokslines konferencijas, suburančias draugėn ir muziejinius, ir įvairių mokslo srityčių atstovus, ir plačiąjį visuomenę.

Ekspozicijos fragmentas. 1959 m.

A. Ruseckaitė. Iš tikrujų muziejaus mokslinė veikla, eksponatų kauptimas, netgi parodų bei ekspozicijų rengimas lankytujoms yra mažai nuanomos sritys, kartais jiems, kaip toje Simono Stanevičiaus pasakėcijoje, atrodo, kad viskai sunėš ir padaro aitvarai. Tačiau yra šviečiamoji sritis, gyvoji muziejaus sfera. Štai neseinių dalyvavau Vilniaus universitete vykusioje tarptautinėje konferencijoje visuomenės komunikacijos klausimais, Europos muziejinių klausimais, menininkų. Tad režisierius Gytis Padegimas malonai sutiko paivaininti muziejaus suaktį ir vėl – kaip ir prieš penkerius metus – su Kauno dramos teatro aktoriais pastatytu Maironio sodo spektakli.

E. Rankauskienė. Mes tikrai daug

Kolektyvas 2006 m. birželio 28 d. – per muziejaus 70-metį. Maironio lietuvių literatūros muziejaus archyvo nuotraukos

Joninės Jonionyse tarp Nemuno ir akmenų

Aldona ŽEMAITYTĖ

Žvelgdamas nuo aukšto Merkinės pilialnio keleivis regi apačioje tyvuliuojančias žalias pušynų bangas. Jis né neįtaria, kad anapus upės, miške prie Nemuno, į kurį įteka upeliukas Strauja, nuo senų senovės pusiau išsirausė į lengvą dzūkų smėlių glūdi dideli mitologiniai rieduliai. Prieš gerą dešimtmetį juos aptiko po miškų beklaidžiodamas fotomenininkas Algimantas Černiauskas. Pagal jų išsidėstymą profesorius etnologas Libertas Klimka ir kiti mokslininkai nustatė, kad tai buvusi gamtameldiškos (pagoniškos) Lietuvos paleoastronominė stebykla, žynių šventyklos dalis. Ši paslaptinga akmenų grupė sudarė ménulio kalendorių – mažesnysis akmenų ratas buvo astronominis saulės laikrodis, nurodanties saulės tekėjimo vietą lygiadienių ir saulėgrįžų metu.

Ta kalvota vieta arti didelės upės paslaptinga ir šiandien, apaugusi papartynais, nu-kloti įvairiaspalve miško samana, o pievos tarp miško ir vandens turtingos retų žolynų, tarp jų ir kuklių varpelių – kupolių, be kurį mes neįsivaizduojame kupolinių. Arba senoviškosios Rasos šventės (latviai ją vadina Lyguo), krikščioniškų Joninių. Tai baltųjų naktų šventė, kai saulė savo kelią per dangų brėžia ilgiausiu ratu: vos pritemsta žiemės pusėje jos žaižaruojantys atšvaitai, rytuose jau kyla Aušra – viso, kas gyva, auga, žydi, klesti, dievaitė.

Joninių lakštingala šviesiose sutemos dar suokia, leisdama vis retėjančias šios vasaros treles, o gegutė, patekėjus saulei, dar iki užkimimo skaičiuoja žemės vaikų metus. Toje mistikoje sandūroje, kai vasaros pradžios paukščiai baigia savo giesmes, kai paupio pievos net dusina žydinčių žolynų kvapais, kai saulė laiko bėgsmo akimirkos tarsi stabteli, skelbdama ilgiausią dieną ir trumpiausią naktį, žmonės pabyra į gamtą – dainuodami, šokdami ratelius prie Joninių

Autorės nuotrauka

laužų, šlovindami kasdienybės darbuose pamirštą gamtos grožį ir galią, kupiną burtą, kerejimą, džiaugsmingo kupolinių valiavimo, paparčio žiedo ieškojimo... Lyg atsiaprasydami gamtos, kad daugeliu atveju ją daro, skriaudžia, taip nuskriaudamai ir save.

Merkinės jaunimo etnokultūros klubas „Kukumbalis“ gyvuoja jau visą dešimtmetį. Jam vadovauja Merkinės gimnazijos motykojai Rita ir Vytautas Černiauskai. Per tą dešimtmetį „Kukumbalis“ vadovai ištobulino Joninių šventės tradiciją. Joninių kaimė prie Nemuno ir paslaptingųjų akmenų vyksta trumpiausios nakties misterija. Jai ruošiamasi Joninių nakties išvakarėse. „Ku-

kumbalio“ klubo nariai ir bičiuliai iš Vilniaus, Alytaus, Druskininkų, net iš Šiaulių, Molėtų, Elektrėnų ar Jurbarko renkasi į Jonionis dar pavakare, kad vietiniamas šventės rengėjams padėtų sutvarkyti vartus – arką, apipintą žolynų vainikais, sumeistrauti stebules, kurios iškeliamos ant aukštų karčių, sukrauti laužą, nutiesti lieptą į upę, kurioje ītaisomi deglai. Lieptas į upę, laužas į viršų...

Vis daugiau automobilių sustoja prie smėléto tako Nemuno pakrantėje. Maži, jauči ir suaugusieji, vesdami už rankų savo vaiukučius ir vaikaičius, pasipuoš senoviniu papročiu baltais drabužiais ir žalvario segė-

mis, įžengia pro tuos vartus poromis ir būreliais... Mažoje laukymėje juos pasitinka akmenų aukuras, o pavešinėje ir prie laužo, tarp lieknų medžių kamienų jau klega vainikuotos mergelės, šypsosi pasitempę jau-nikaičiai, aplinkui zuja krykštaujantys vakių. Nuoširdžios šypsenos, neapsimestiniai džiaugsmo šūksniai – čia susišinka bičiuliai, kuriems gera būti kartu. Gražūs laisvos dvasios žmonės, kuriems pirmiausia rūpi ne gausinti turtus, o tūkstantmetės lietuvių tradicijas pagerbtai dainomis, senovės liaudies šokių, šventos ugnies pagarbiniui, senųjų burtažodžių prisiminimui.

Sudunda senoviškas būgnas, prie vartų išsirikiuoja šventinė eiseną. Priekyje žygiauja *kukumbaliečiai* su vėliavomis ir ąžuoline žalčio lazda. Traukdami daina „Kupole rože“, visi keliauja prie mitologinių Jononių akmenų, apstoja juos iš abiejų pusiu ir dainuoja atitartinę daina – vyrai ir moterys pakaitomis. Padainavę gržta atgalios prie upės, stabtelėdami ant šlaito keteros. Tas šlaitas – natūralus amfiteatras miške. Vėl dainuojamos apeiginės dainos, o jų aidas tarp pušų sklinda toli. Skardą paguna Nemuno vandenys ir neša pagal savo tamšią tėkmę vakarų link, kur saulė jau sėda į miškų gelmes.

Po šitų apeiginių eitynių visi vėl renkasi prie laužo, kuris uždegamas leidžiantis saulei. Ugnis išskeliamas titnagu, jo apstu Nemuno pakrantėje ir smėlio kalvose. Prasidea linksmybės. Rateliai, dainos, žaidimai keičia vieni kitus, ausdami margą vaizdų ir garsų pyne. Mergaitės renka žoleles, rikiuoja jas, pina kupolinių vainikelius, kurie vėliau nusyrius į Nemuną ar nuo liepto plukdomi tamsėjančiais, plieskiančių deglų apšvestais vandenimis. Liepsnoja laužas ir ant ilgų karčių uždegtos stebulės. Liepsnomis antrina tolyje blyksintys žaibai. Kažkur už miškų renkasi audroti debesys, bet šventės dalyviamas tai nė motais. Svarbiausia akimirka – vidurnaktį surasti paparčio žiedą tarp kupolių ir kurių miško žolynų, mintyse riukiujant slapčiausius savo norus.

Burtų naktis vis sparčiau sklaidosi, aušros nurausvintame danguje ištryksta pirmieji saulės spinduliai. Išaušta nauja diena – vasara atsigrežia į antrają metų pusę.

Gražinos Didelytės namuose

Regina JASUKAITIENĖ

I langą barbena šermukšnio šaka. Pajuodavusios, peržiemojusios uogos paukščių nevilioja, jie čiškauja jau pavasariškais balsais. I šitas šermukšnio šakeles megdavo žiūrėti ir dailininkė Gražina Didelytė. Mylėjo medžius, ypač ažuolus, paukščius. Vėliau, nusipirkusi sodybą Rudnelėje, netoli Marcinkonių, gamtoje praleisdavo beveik visą laiką, netgi žiemą. Pažinojo daugybę paukščių, buvo apie juos ir augalus nusipirkusi ne vieną knygą. Nutapė ciklą „Rudnelės paukščiai“.

O žvelgdama pro buto Antakalnyje langą, pati jautėsi lyg paukštėlis narve. Kaip baikstus miesto žvirbliukas. Nors čia pat – Neries skardžiai, pakrantė, jie dailininkai buvo lyg tolino, išsvajoto pasaulio vizija, primenantį apie gyvenimą laisveje. Trumpam atvažiavusi į Vilnių, į parodas, į susitikimus su artima draugais, vėl skubėdavo ten, kur traukė menininkės prigimtis, kur atsiverdavo žemės, žmogaus ir visa apimantį kosmoso harmonija. Tik ten nurimdavo siela, pasinerdavo į darbingą ramybę, džiaugsmingą buvimo palaimą.

Šis butas Antakalnyje jau parduodamas. Nuo sienų nuimti beveik visi dailininkės paveikslai. Dar kabo jos gero bičiulio Stasio Eidrigevičiaus „Paukštis“, apvaliomis sagū akimis žvelgiantis į kitoji žmonių pasaulį; jo matymas unikalus, kaip ir paties dailininko. Paveikslą parduos aukcione. Bet kol kas jis neturi Stasio parašo, todėl žvelgia susirūpinęs į tuštėjantį butą.

Kazio Borutos skulptūrėlė grižta į tikruosius savo namus.

Visas antrasis kambarėlis skirtas knygoms. Ištisos lentynos, sukalto iš netašytų lentų. O gyvenamajame kambaryje knygos sukratos į... paštu siuntų déžutes. Iš jų G. Didelytė buvo pasidariusi „sekcią“. Rūpejó knygos, ne lentynos. Mylejo knygas, ne daiktus. Jos turtingoje bibliotekoje ne tik vertingi meno žurnalai, knygos apie meną, kultūrą, istoriją, mitologiją ir svetimuis kraštus, poezijos rinkiniai ir mineralų žinynai, žodynai ir enciklopedijos. Nenusakomai platus akiratis, įvairoji interesai paaikiškina dailininkės miniatiūrinį darbelių gelmę, filosofinį pasaulio užbaigtumą. Visumos sutalpinimas minimaliose detalese, iškalbingose linijose, plastiskai iš vienos formos pereinančiose į kitą, byloja apie harmonijos pajautą.

Prie knygų „spintos“ dailininkė

buvo įsitaisiusi branginamų daiktų kampeli. Tai ir mamos – Stasės Katiliūtė-Dideliūnės, savotiškos liaudies menininkės – paveikslai, pagaminti iš sudžiovintų žiedų, lapų, saulanėlių, šakelių, peizažai, išsiuvinėti kryželiu su mišku, vandenų, dangumi plaukiančių debesų atspalviais, ir šiaudinius sodas, bylojantis apie G. Didelytės pagarbą baltiškaijai kultūrai. Už paveikslų užkišta laurų šakelė, parseivežta iš kelionės po tolimąją Graikiją. Dailininkė mėgo keliauti. Aplankė daugelį Europos ir Azijos šalių. I kai kurias vykdavo kvečiamą tenyščių meno žinovų. Ekslibrisų parodos Vokietijoje, Italijoje, Lenkijoje...

Ant stalo – Rimanto Idzelio skulptūrėlės. Šventasis Kazimieras pasisodinės ant rankos laiko rubuilių vaikiuką, smalsiai apžiūrinėjantį kamuoli – Žemės rutulį... Karalai-

čio drabužių klostės, krintančios draperijomis, byloja apie menišką kūrėjo darbą. Ir ne tik tai. Nuotakos perteikimas. Šventojo Kazimiero akys gyvos, bet labiau nukreiptos į savo vidaus pasaulį nei į išorę. Visgi filosofiskas žvilgsnis su religiniu fanatizmu čia neturi nieko bendra. Skulptūrą G. Didelytė nupirkо iš R. Idzelio, šiam susiuros iš JAV. Trūko pinigų, tad jam žūtbūt reikėjo parduoti skulptūrėlę. G. Didelytė gelbėjo draugą. O dabar, likusi be šeimininkės, skulptūrėlė tikriausiai taip pat bus parduota.

Bet mane labiau domina antrasis to paties autorius darbelis. Seniokas, užsigulęs ant stalo, prispaudęs ausį, o gal greičiau užkišęs už jos delną (dėl sauso buto oro liepos medis ties ta vieta įskilęs, todėl ausis dar labiau atsiikius), kad viską geriau girdėtų. Dėl įtrūkio jis atrodo „atsipalaidavęs“, veikiai komiškas nei susimastęs. Kuo ilgiau žiūriu, tuo jis man mielesnis. Siltas, nestandartiskas žvilgsnis į iškilą asmenybę. Tai – Kazys Boruta. Skulptūrėlė užsakyta giminaičių. Tačiau šie, pamatai R. Idzelio kūrinį, jo... atsisakė. Nupirko G. Didelytė.

Danutė ir Šarūnas Borutos – Kau-no žygeiviai, su kuriais susipažino S. Daukanto take. K. Boruta – Šarūnui dėdė, o Rokuse, prie Jiesios, yra memorialinis K. Borutos kambarėlis, kuriamo stovi R. Idzelio nudrožtas rūpintojėlis.

Kai kartą Danutė ir Šarūnas svečiavosi pas mane Kaune, ant mano stalo gulėjo keletas cinko plokštelių, ir as paprašiau, kad Šarūnas ką nors paražytų. Jis labai nedrasių nupiešę mažą koplytstulpį, Saulėtė ir eglaitę. Ši piešinėlė išsaugoja ir, viską sukomponavusi, padariau jiems skirtą ekslibrisą. Malūnas čia – lyg mūsų vilčių apie laisvę simbolis. Mes visi tuo metu buvom su-

lindę į juos ir slapta malėme laisvęs grūdus.

Visi, apsilankę pas G. Didelytę, prisimena skulptūrėlę, pakreipusią ausį į susirinkusiuosius. Po dailininkės mirties Š. ir D. Borutos (sūnus ir marti) paprašė ją parduoti. Kol vyko derybos, mirė ir S. Boruta, namelio ant Jiesios skardžio paveldėtojas. Vykdama vyro valią, D. Borutienė iš Didelytės turto paveldėtojo Vygando Čepliko perpirko kūrinį. Šiemet per Poezijos pavasarėlį ant Borutos kalnelio Pajiesye jis par keliao į tikruosius savo namus...

Viename interviu skulptorius R. Idzelis teigė esąs nenušakomas, nesušukojo mas, netelpas į jokius rémus. Todėl ir jo kūriniai daugeliui „sujaukia“ vaizduotę, apgauna akis. Kūryboje jam norisi ko nors naujo, savito, todėl nevengia eksperimentuoti. Penkiolika metų gyvenęs JAV, sugrįžęs apsistoję Paberžėje. Nors yra išdrožęs ne vieną kryžių ar šventajį, tie darbai netradiciiniai, todėl gali šokiuti žmones, kurių religiją suprantą siaurai, dogmatiskai. Stai ir šventai Kazimierą, kurį išprasta vaizduoti su leliją rankose, jis vienintelis išdrožęs su vaiku. Šitai šventajai daro daug šiltesnį ir artimesnį žmogiškajam pasauliui.

Buti Antakalnyje jau reikalingas remontas. Be valstybės paramos jis nelengva išlaikyti. Kaip memorialinį dailininkės G. Didelytės muziejui nutarta įrengti jos sodybą Rudnelėje, ten dailininkė buvo įkūrusi ir savo galeriją „Andeinė“. Tačiau ižvalgesnei menotyrininko akiai būtų ką pamatyti ir jos bute Antakalnyje. Cia daug kas galėtų papildyti ne tik dailininkės portretą, bet ir plačiau atverti duris į kūrybinę jos dirbtuvę.

Autorės nuotrauka

Ineza Juzefa JANONĖ

***

už skvernų čiumpa siaubas
išibaikštinus
kaip višteliai
pasislėpus po krėslu
ciepsiu ir ciepsiui
o ciepsėdama
šildau delnus
lyg ledas
išvėsusius
savo kūno kvapu

***

žverblus mano žvilgsnis
blaškausi vienatvėj
žvakigalis baigia sudegti

tik dulkės pelėsai
tamsybėj padvésiu

galugerklį smaugia

sugniaužiau turėklą
kaip Tu jį sugniauždavai
ir leidžiuosi laiptais
aklioju po miestą

ko laukti
nelaukti

suplysti
neplysti

kaip nosi
iš užrišto maišo
j šviesą šviesiausią
dar sykį
iškišti

***

senų daiktų kvapas
iš jégų išsimušęs meilužis

i glėbį imu
liūliuoju kaip kūdikį
krūti duodu
ant kojų statau

ir išsilaisvinu
ir susisaistau

***

kai saulė kyla dangumi
ir akmenį viltim sušildo
tai netikėdama
tikėt imi
kad ir išnykė
lieka
s a v i m i

***

nebūti
Tau
sunkiau
negu
man būti
Tu
ekrane
baltam
kompiuterio
rikuojies žodžiai
ir eilutėmis
gyvybę joms įkvėpt
bandau
kad pasilikum
su manim
ilgiau

***

negera man
labai negera
su savimi

bet išsiskirti negaliu
tai kaip liga
nuo jos
nepadeda joks vaistas

kad atsiplėščiau
nuo savęs

man reikia

vieno mylinčio žmogaus

ir vieno mylimo

labai nedaug

***

save renčiau
iš siekiamo bet nepasiekiamo
iš mylimo nušvitusių akių

ir iš sunkaus

labai sunkaus tylėjimo

save paneigusi

ir vėl savęs ilgėjausi
piłnoj baloj varliagyvių
kvarkiau lyg išprotėjusi

kad išsiskirčiau nuosavu balsu
o išsiskyrusi
kentėjau

nes niekam iš tikrujų nerūpéjau
gal ateitis kurios abu
nuo jaunumės tikėjomės

iš tikro neatėjo

ar su mumis

labai trumpai viešėjusi
su Tavimi
i tyrlaukius

išėjo

***

dulkės
Pyro pergalę švenčia
Pyrą dulkém paversdamos
saugiai slepiasi dulkės
viešumos neišvengdamos
kiekviena atskirty
nuolatos sumaišyti
neatskirsi

kuri

visada

t a p a t i

***

mano kūnas
išduoda mane
transformuojas
nyksta
apsireiškia kitokiais pavidala
odos audinys
susiglamžęs
išakijęs
nelygus
nieko nieko
man sako malonai
taip kasdieniškai
netgi nuobodžiai
viskas keičiasi
dėvisi
vysta
po žiemos
vėlei grįžta pavasaris
po senatvės
jauni nesugrįžtame

***

iš akiduobių
Tau žemes iškrapštysi
atsimerksi
matysi
prisiminsi
ką i ausių kuždėjai
toj alėjoj
mūsų Meilės alėjoj
na tai kas kad sapnuoju
man i veidą alsuoji:
a m o r o m n i a v i n c i t
apžavai apžavai
apvainsinti jais buvom ilgai
jiems išnykus
apsinuodijo spalvos kvapai

ar jauti
iš aukštai
iš tenai:

vynas actu atvirto

Eugenijus IGNATAVIČIUS

Kol kas

Kol kas tebesame karaliai
Mus pasitinkančių aušrų,
Spalvingomis karūnom
Vainikuotų.
Kol kas dar mylime
Ir daug ką galim,
Mūs manymu,
Ne itin pasikeitę;
Nors jau po kojomis
Pasaulis kitas
Išdygo – o mergaitės
Gražesnės ir valkinai –
Tom pačiom gatvėmis
Sau kelią skina.

Na ir kas?

Kol kas
Mes niekur neišėjom:
Pavasario dar vieno laukiam
Ir tikimės kas ryta atskélé
Kojom savom
Apeiti dienos lauką,
Likimo dovanotą veltui,
Kaip paveldą tėvų.
Kol kas ir mums priklauso –

Lietus, saulėlydžiai ir vėjai,
Žvaigždėm išdaigstytas dangus,
Jaukus – tarsi trobon jėjus.
Tai kas, kad valandos ir metai
Lyg vandenys į tamsą srūva,
Kol tebejaučiame ir matom
Būties žaliuojančią karūną,
Šventikų rūbais vilkinčias girias;
Tad švėksme gyvenimą ir mes –
Kol kas!..

Atsisveikinant

Mirtis kaip rašalas juoda
Užlieja popierių ir plinta,
Įmintas žemėje pėdas
Skubėdama tamša užpilti.

Išnyksta laikas ir erdvė,
Tu jau visur esi ir niekur.
Drėgna pavasario žieve
Užklojė vienišą palieka.

Pakilęs atskirties ratu,
Sukies anapus horizontų.
Dar vakar buvome kartu –
Mirtis buvimo nesupranta.

Ji nepavargstanti, nuožmi
Pasirenka aukas po vieną.
Kartais it žaibas ugnimi
Gyvenimą paleidžia plėnim.

Žvyruotus vieškelius, takus
Net gelžkelius, kuriais keliauta,
Motoris, vyrus ar vaikus
Išplukdo debeselių valtim.

Neatsisveikiname niekada –
Tebesančių sielos buveinėj
Skaudėsi atvira žaizda,
Ne viskas žemėje praeina.

Žmogus be sielos

Aš – ne pavasaris,
Ne žemė,
Ne dangus,
Ne vieversys, padangėje
Pragydės ir bejėgis
Suglausti debesis
Arba praskirti.
Aš – ne šaltinis,
Pievoose ištryškės
Iš žemės akmeninių iščiu,
Maitinantis medžius ir žolę:
Prie jo galiu tik pasilenkti
Ir lūpomis paliesti

Sakralinį vandens šventumą.
Bet kaip šalpusniui išakyti,
Kada prazysti metas,
Ar boružei nuo mano rankos
Pakilusiai nurodyt kryptį,
Kur link turėtų skristi?
Esu ne kelrodė,
Ne žvakė ar lampada,
Pripildanti namus jaukumo –
Nepastačiau namų
Ne tiktais ant uolos,
Bet ir ant smėlio;
Todėl ir beldžiuosi į svetimus
Sušilti valdanėlę,
Prieš iškeliaudamas
Negrīztamai toli.
Maniau, žmonėms
Padovanosiąs viltį,
Bet užteinu tuščiom kišenėm,
Tik trupinius surinkti
Nuo vaišių stalo –
Ką tik svečiavosi kiti...
Esu neįžengiamos giriros
Šešelių rezginy
Perkoštas saule lopinėlis
Ant samanų užkritęs –
Gyvybės lašas,
Riedantis į dugną
Nuo svyrančios
GYVENIMO šakos.

Kaune vyks dešimtasis tarptautinis festivalis „Operetė Kauno pilyje“

Lina STANKEVIČIŪTĖ

Tarsi akimirka prabėgo devynerių festivalio „Operetė Kauno pilyje“ gyvavimo metai. Ir štai – suaktis: nuotaikingo, įvairiomis vokalinės sceninės muzikos žanru spalvomis žérinčio festivalio dešimtmetis.

„Operetės Kauno pilyje“ rengėjai – Laimutė Kuznickaitė-Milasienė, Gediminas Maciulevičius, Danielius Vėbra, Benjaminas Želvys – vėl kviečia kauniečius ir miesto svečius į festivalio renginius (birželio 26 d., liepos 5, 6 d.) ir žada įspūdingų potriū, susitikimų, paliekanių atmintyje išstabi akimirkų.

Dešimtmetis – solidi suaktis, liudijanti, kad ši kultūrinė šventė prasminga, reikalinga. Juoja kad festivalio koncertai tapo puikia erdve skleistis jaunuji Lietuvos dainininkų talentams. Savo meistrystę jie ugdė šalia ryškiausių Lietuvos scenos grandų ir gausaus būrio užsienio atlikėjų.

Nuo pirmojo festivalio „Operetė Kauno pilyje“ iki šių metų organizatoriai pakvietė į daugiau nei 50 koncertinių programų, kuriose dainavo per 150 dainininkų iš Lietuvos ir 18 Europos šalių.

Per šiuos metus festivalio koncertus dirigavo 20 dirigentų, tarp jų svečiai Aleksandras Sladkovskis (Rusija), Sergejus Rolduginas (Rusija), Viktoras Sobolevas (Rusija), Prantėskaus Drs (Čekija), Michaelis Guttleris (Vokietija), Alessandro Palazzi (Italija), Bernhardas Epsteinas (Vokietija), lietuvių Martynas Staškus,

Stasys Domarkas, Stanislovas Čepinskis ir kiti, o visuose festivalio koncertuose dalyvavo Julius Geniušas, Jonas Janulevičius, Virgilijus Visockis. Programose pasirodė 12 įvairių sudėtingų kolektivų, atlikti 800 skirtingu pavadinimų kūriniai.

Į suaktuvinių festivalių organizatoriai pakvietė visus per prabėgiusius metus viešėjusius svečius, šių metų koncertuose Kauno pilies programose išgirsiame gražiausias arjas ir duetus iš operų, miuziklų, dainas iš kino filmų, žaviąs neapolietiškas dainas, gėrėsimės Lietuvos baletu meistrių atliekamais choreografiniais numeriais bei stepo grupės „Funny beat“ ugningais pasirodymais. O viską vainikuos alkštinga, bet žavī operetė.

Organizatoriai didžiuojasi, kad į šiuos koncertų programas galėjo pakvieti atlikėjus, kurie dalyvavo visuose festivaliuose per prabėgiusius devynerius metus, taip pat ir dainininkus, vėliau suskubusius į sėkmę riedantį tarptautinio festivalio „Operetė Kauno pilyje“ traukinį. Šiaisiais metais renginio gerbėjus džiugins dainininkai: Romanas Poliakovas (Latvija), Jelena Mirtova (Rusija), Szilvi Szendy (Vengrija), Karoly Pelleris (Vengrija), Dariusz Stachura (Lenkija), Nida Grigalavičiūtė (JAV), Virgilijus Noreika, Vytautas Juozapaitis, Kęstutis Alcauskis, Raimondas Baranauskas, Aušra Cicenaitė, Algirdas Janutas, Tomas Ladiga, Živilė Lamasaukienė, Jeronimas Milius, Liudas Mikalauskas, Laimonas Pautienius, Gitana Pečky-

Kauno muzikinio teatro archyvo nuotrauka

tė, Rita Preikšaitė, Monika Sakalauskaitė, Kristina Siurbytė, Edmundas Seilius, Raimonda Tallat-Kelpšaitė, Raminta Vaicekauskaitė, Ieva Vaznelytė, Nomeda Vilkanaukaitė, Žanas Voronovas, Mindaugas Zimkus, Kristina Zmailaitė, „Baritonų trio“: Danielius Vėbra, Gediminas Maciulevičius, Benjaminas Želvys. Rusijos ir Europos šalių jaunimo simfoniniam orkestrui, kurį tiesiog galinti vadinti festivalio orkestru, diriguojas vyriausiasis festivalio dirigenas J. Geniušas, dirigentai Oksana Madaraš (Ukraina), S. Rolduginas

(Rusija), M. Staškus, J. Janulevičius, V. Visockis.

Kaip vienas ryškiausių kasmetinių Kauno kultūrinių įvykių festivalis „Operetė Kauno pilyje“ jau prisistatė šiaisiais metais mieste vykusiame grandioziniame tarptautiniame renginyje „Hanzos dienos 2011“, pateikęs nuotaiką neapolietiškų dainų chorui.

Koncerto metu kolektyvui diriguojas Artūras Dambrauskas. Talkins dainininkai Algirdas Janutas (tenoras), Vilija Mikštaitė-Mažulienė (mecosopranas), Jurgita Narušytė (sopranas), žinomas perkusininkų duetas „Gunter Percussion“ bei instrumentininkų trio: Saulius S. Lipčius, Donatas Bagurskas ir Dainius Jozėnas.

ninkų balsai. Pripažintas kolektyvas atliks plačios stilistikos programą: netradicinio skambesio Johno Rutterio „Magnificat“, Arielio Ramirezo „Missa Criola“, įvairių autorių originalių ir aranžuotų dainų chorui. Koncerto metu kolektyvui diriguojas Artūras Dambrauskas. Talkins dainininkai Algirdas Janutas (tenoras), Vilija Mikštaitė-Mažulienė (mecosopranas), Jurgita Narušytė (sopranas), žinomas perkusininkų duetas „Gunter Percussion“ bei instrumentininkų trio: Saulius S. Lipčius, Donatas Bagurskas ir Dainius Jozėnas.

Ad rem

Leisti viskam vykti

Aleksandra FOMINA

Neseniai su pažiastama poete dalijomės įspūdžiais apie interviu klausimus, kuriuos gavome iš žurnalistų. Žinoma, jiems neprivaloma išmanyti literatūros, ir tikriausiai nebuvo labai lengva, kaip rašė elektroniniame laiske populiarime leidinyje dirbanti merginai, „prigalvoti kuo daugiau klausimų“. Mane pribloškė vienas jų – kodėl romane nėra meilės linijos? „Kodėl veikėja nesusiranda vaikino?“ Pasijutau tarsi priremta prie sienos įkyrios buvusios klasės draugės, kurią sutikau gatvėje ir su kuria mokykloje nebuvau artima, tačiau turiu jai dabar atsiskaityti apie savo asmeninį gyvenimą, kad turėtų ką papasakoti kitiem per tradicinį klasės susitikimą. Arba kaip per giminės „balį“, kai iškaususi tetulė, šiaip jau gana nutolusi nuo mano rūpesčių ir godų, teiraujasi, ar jau turiu sužadėtinį ir kodėl nepagimdau nors vieno vaikelio. Tiek to, tetoms tokie klausimai gal ir atleistini, tačiau žurnalistei, matyt, itin rūpejė autorė sutapatinti su veikėja ir padaryti ją atraskią už kiekvieną personažą galiūnės ar širdies judejį. Kodėl romane apskritai turėtų būti meilės linija? Ar tik dėl to, kad žodis „romanas“ įtartai primena „romantišką“, „romansą“ ir kitus dalykus, susijusius su įsimylėjimais ir dūsavimais? Ar dėl to, kad iš merginos, rašančios apie merginą, XXI amžiuje vis dar laukiamą meilės ir jaunymo pasaulio aprašymą? Atrodo, gali rašyti apie ką tik nori, kad ir enciklopēdiją išleisti – vis tiek kam nors kniečės sužinoti, kaip ten dėl tos meilės.

Kolegė poetė pasakojo apie žurnalistę, „prismeigusią“ ją prie sienos maždaug tokiu klausimu: „Neseniai atsišveikinome su Sigitu Gedą, išlydėjome Justiną Marcinkevičių – ar ne jaučiate apmaudo dėl poezijos degradavimo dėl didžiųjų poetų pasitrawimo anapilin?“ Žinoma, jaučiame apmaudą, bet tai nereiškia, kad poezija degraduoja ir išėjusių autorių vietas neateis kiti. Gal jaunosios kartos at-

Tas siekis visiems įtiki ir griežtai kontroliuoti, kad apie tave kalbėtik gerai arba nieko, atrodo mažu mažiausiai juokingas. Nors kai man saiko „nejuokink žmonių“, darosi įdomu, kodėl juoktis yra taip nesveika, žema, negarbinga. Tegul juokiasi, juokas prideda sveikatos, nors ir ne gamina vitamino C – kitaip, nei teigia liaudies išmintis.

Prisiminiu lietuvių autorių skaitytas knygas, kai dirbau „Literatūros ir meno“ knygų apžvalgininke: kiek atsakomybės autorius turi jausti už savo tekstą, kad „nepersūdyt“? Ar svarbu perteki gražią idėją ir sukurioti dirbtinę, neįtikinančią kūrinio terpe, kuria visi bus patenkinti – painų gyvenimo įvykių, būtino komponento meilės, ašarų, egzistencinio nėrimo (ši frazė dar prieš kelerius metus buvo itin madinga tarp kritikuojančių jaunimo tekstus), politinių aktualijų ir „šaudo-gaudo“ misinių? Teksta, su kurio personažas sunku susipažinti, nes jie blaškosi tarp savo vaidmens, autoriaus asmeninių nuomonių ir publikos pageidavimų? Ar svarbiau pasikliauti savo intuicija ir leisti viskam vykti taip, kaip vyksta, kad veikėjai paskutinę minutę ne gautų turtingo dėdės palikimo, išsprendžiančio visas jų problemas? Kiek apskritai autorius gali kontroliuoti savo kuriamą veikėją, ypač jeigu jis atsirado pagal gyvo žmogaus, o ne tam tikro savybių rinkinio prototipą? Kadaise Aleksandras Puškinas draugui laiške raše, kad jo Tatjana Larina netikėtai „iškrėtė pokštą“ – ištekėjo. Kurdamas tekstą realybę, jis leido personažui būti savarankiškam, pakreipti įvykius natūralia linkme, o ne laviruoti tarp madų, publikos paklausimų ir polinkio dramatizuoti, kuris tikriausiai slipy kiekvieno rašančiojo sąmonėje – juk rašyti apie tai, kaip veikėjas sėdi prie stalo ir valgo sausainį, tiesą sakant, tapo normalu palyginti nesenai, daugiausia, televizijos erai dar neprasidejus, dauguma romanų siejosi su nuotykiams, aistromis ir intrigomis, kurias talentingas rašytojas turėjo tik gudriai sudėlioti.

Kitas dalykas – kiek žurnalistas gali sau leisti tiesiogiai sieti rašytojų su jo

kuriamais tekstais, reikalauti, kad jis atitiktų jo lūkesčius. Šią žiemą Vilniuje vyko Goethe's instituto rengtas lietuvių skaitytojų susitikimas su Nobelio premijos laureate vokiote Herta Müller. I susitikimą pavelavome vos keletą minučių, bet turėjome praleisti vakarą lauke, nes Mažojo teatro salė prisipildė tiesiog akimirkniu, vietų neliko. Tačiau kiek teko skaityti atsiplėtimu apie susitikimą, supratau, kad būtų buvę sunku išslėkti ramiai išgirdus (be visa ko, prastai vokiškai kalbančios) Nerijos Putinaitės klausimą rašytojai: „Kodėl, kitaip nei lietuvių autorių romanuose apie gyvenimą koncentruojasi stovykloje, jūsų personažas ten atsidūres nesikalba su Dievu?“ Nobelio premijos laureatės vietoje aš būčiau nusisegusi mikrofonu ir išėjusi iš salės. Kokią teisę turi šventimo viceministrė primesti Nobelio premijos laureatei savo nuomonę apie tai, ką jos veikėjai turėtų daryti? Ir kodėl i rāmpą šviesą išvelka tokius subtilius asmeninius klausimus kaip tikėjimas? Žinoma, dabartinėje Lietuvoje požiūris į religiją labai primeina viduramžius: klausimas išduoda pačios klausiančiosios pasamoninių sieki valdyti ir kontroliuoti siužetą. „Kodėl jums paciai apie tai neparašius?“ – norejosi paklausti.

Nemažai filosofų ir literatūros specialistų kalba apie subtilius rašymo proceso metu kylančius veiksnius, tačiau manau, kad mėsinėti kūrinio neverta – turi likti nors kiek paslapčių. Kažkas gaivališko, natūraliai kylančio iš paties personažo charakterio ir santykio su pasauliu. Ar skaidrios politikos laikais ir literaturā turėtų būti „permatoma“, tarsi išardytas laikrodis, apnuoginus visus savo mechanizmus? Juk nebūtina kiekviename personaže ieškoti autoriaus bruozų, kiekviename tekste – autobiografiškumo, meilės prisipažinimė – detalios atskaitos, kaip būtent mylima: kiek laiko jau gyvuoja jausmas, dėl ko mylima, už ką, kodėl būtent tą, o ne kitą...

Nesiginciju, kad tekstas gali būti asmeniškas, be abejø, jis turi šiek tiek atspindėti rašytojo gyvenimo realias, jei tik šis nelinkęs į praėjusią amžių lyriku ar abstrakčius apmąstymus. Tačiau literatūriname Vilniuje gana

dažnai nutinka taip, kaip Domanto Razausko eilių rinkinių analizavusiai Jurai Tumasonytei: „Tik imk ir skaičyk nepermyndamas, nes permynti tokia poezija man pasirodė per sunkus išbandymas:

*Stupos ir kryžiai
Kryžiai ir stupos gal ne
Tyčia susuktum?*

(„Parūkumas Gerkišių name. Remio stiliumi“, dedikuotas Gediminiui, p. 65). Velniai rautų, asmeniškai nepažinojan Remio nei Gedimino ir jokio konteksto neturiu, tad nelabai ką galu pritaikyti savo sąmonei (beje, kaip ir daugelių kitų). Kuo šie tekštai, kalbantys draugams ir autoriteams, turėtų rūpėti man? Slaptu sventimo dialogo šnipinėjimui? („Siaurus Atenai“, 2011-04-08). Ką N. Putinaite galėjo išmanysti apie H. Muller tikėjimo ypatybes? Ir net jei išmanytu, kokią teisę turėjo užduoti klausimus, kurie romanui kaip literatūriam faktui neturi jokios įtakos?

Žinoma, kai kas sakys, kad „Lietuva – maža šalis“, beveik visi rašantieji čia vieni kitus pažista, tad normalu būti, kaip kadaise per Knigų mugę optimistiskai siūlė Graikijoje gyvenant Daliai Staponutė, kad lietuvių autoriai rašyti apie vienas kitą. Šitokiu būdu apžaistų ir išprasmintu savo santykius, o gal tekste išsklotų tai, ko nedrįsta vienas kitam pasakyti gyvenime. Reaguodami į D. Staponutės repliką dauguma diskusijos dalyvių rašytojų, sedėjusių prie vieno ilgo staloo scenoje, pradėjo prunksti. Kas neleidžia pasinaudoti tuo pasiūlymu – plati pagarsėjės, tipiškas vilnietiškas „co to ja?“ Baiminimasis, jog tuoj reikės kontroliuoti kiekvieną savo žingsnį, kad, neduokdie, apie jį nepalaikai neatsiliptų koks „plunksnuotas“ kolega? Tačiau juk menininkas negali tikėtis visiems patikti ir ištki kaip koks universalus grindų plovklis. Natūralu, kiek žmonių, tiek nuomonų, neverta manyti, kad apie tave kalbės vien gerai – i akis gal ir kalbės, tačiau ką paralys tau nusisukus, jau niekada negali žinoti...

Nukelta i 10 p.

Andrius JAKUČIŪNAS

Vasarą paprastai apmirštantį Vilnių pasiekė keletas gerų naujienų iš dailės pasaulio. Dar nespėjome užmiršti menininko Dariaus Mikšio sėkmės Venecijos bienalėje (projektui „Už baltos užuolaidos“ speciaus žiuri skyrė diplomą „už konceptualai elegantiską ir ambicingai vaisingą savo šalies meno istorijos pristatymą“), o štai prieš keletą dienų žiniasklaidoje nuskambėjo žinia apie Lietuvos dailės muziejų (LDM) birželio 15 d. pasiekusią vertingą dovaną – iš Lietuvos kilusio ir pasauļyje pripažintu dailininko Arbit Blato (1908–1999) kūrinių kolekciją, kurią muziejui padovanovo dailininko našlė Regina Resnik-Blatas bei posūnės Michaelis Philipas Davisas (JAV, Niujorkas). Kolekciją sudaro 340 A. Blato darbu (tapyba, skulptūra, grafika, scenovaizdžiai, piešiniai), sukurtų visais dailininko kūrybos laikotarpiais. Jie atkeliaavo iš A. Blato dirbtuvių Niujorke bei Venecijoje. Lietuvos dailės muziejui su šia ypatingo vertingumo ir svarbos dailininko kūrinių kolekcija, kurios vertės ekspertai dar nėra įkainoję, padovanoti iš A. Blato memorialinių daiktų bei archyvas ir suengintų dailininko kūrybos parodų katalogai.

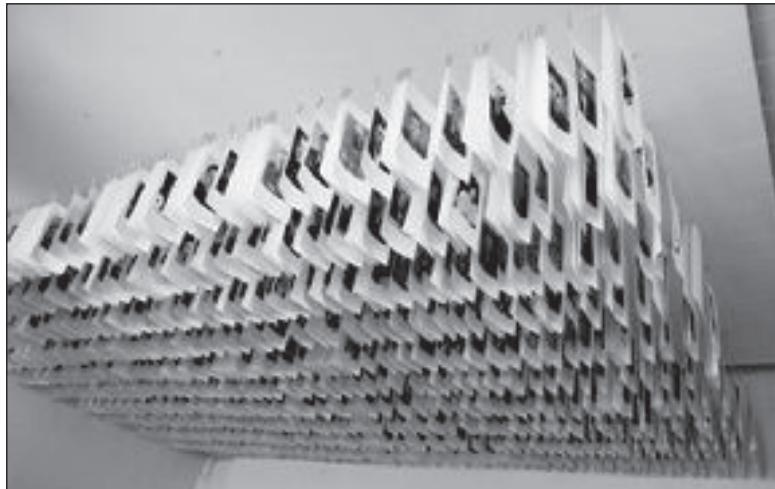
Tiesa, šios kolekcijos radimasis Vilniuje nebuvo jokia staigmena. Niujorke gyvenanti dailininko našlė, garsi amerikiečių operos solistė ir režisierė, Metropoliteno operos primadona R. Resnik-Blatas ir jos sūnus M. P. Davisas, aktyviai reiškiasi teatro režisierius, producieris, libretų autorius, taip pat žinomas tenoras, sprendimą padovanoti Lietuvai ir perduoti Lietuvos dailės muziejui pasaulinės vertės meno kolekciją priėmė 2010 m. rudenį, o pernai lapkričio 17 d. kolekcijos padovanojimą galutinai patvirtino Lietuvos dailės muziejaus direktoriui Romualdui Budriui, kuris R. Resnik-Blatas kviečimu buvo nuvykęs į Niujorką ir, daivaujant dailininko A. Blato šeimos asmeniniams draugui žurnalistui Viliui Kavaliauskui, suderino dovanojamos kolekcijos perėmimą.

LDM praneša, kad kolekcijoje esama Paryžiaus bei Prancūzijos miestelių kraštovaizdžių, naktinės Venecijos vaizdų, didžiosios scenos bei muzikos elito astovų – dailininko žmonos R. Resnik, Luciano Pavarotti, Placido Domingo, legendinio prancūzų mimo Marcelio Marceau bei Monmartro dailininkų – Pablo Picasso, Maurice' Vlamincko, Mane Katzo atvaizdų. Kolekcija praturtina virtuožiški kūriniai, sukurti pagal Bertoldo Brechto „Operos už tris skatinus“ tematiką: operos scenomis ištapytos durys iš dailininko namų Ve-

Arbit Blato kolekcijos priėmimas Lietuvos dailės muziejuje.
www.ldm.lt nuotrauka

Sugrįžę paveikslai, negrįžę žmonės

Kestutio Grigaliūno instalacijos „1941“ fragmentas.

necijoje, du litografijų ciklai bei dešimties personažų skulptūrų grupė, taip pat itaigūs natūrmortai. Atskirą grupę kolekcijoje sudaro holokausto aukų bei tragedių žuvusių dailininko motinos ir tėvo atminimui sukurta kūriniai – septyniu bronzos plakečiu kompozicija, ekspresyvios ir dramatiškos drobės, pirmieji holokausto monumento piešiniai bei skulptūros.

LDM direktoriaus R. Budrio nuomone, eksponavimui Nacionalinėje dailės galerijoje rengiamai iš Kauno kūrinių ir Paryžiuje, Venecijoje, Niujorke kūrusio dailininko A. Blato kūrinių kolekcija turbūt yra vertingiausia kultūrinė dovana Lietuvai jos istorijoje po Mykolo Žilinsko kolekcijos padovanojimo. „Šios išskirtinės svarbos kolekcijos gavimas – tai ypatingas mūsų valstybės kultūrinis įvykis, darantis Lietuvą pasaulinio gar-

so dailininko kūrybos tyrinėjimo ir populiarinimo centrui“, – teigama pranešime.

Modernizmo klasikas, aktyvus tarptautinės meno scenos dalyvis A. Blatas priklauso pokario menininkų humanistų kartai. Iš Lietuvos kilęs dailininkas buvo pripažintas ne tik Europoje, kur gyveno iki Antrojo pasaulinio karo, bet ir už Atlanto. Kūrybinį kelią pradėjęs gyminė, ji pratęsė Berlyno, Dresdeno ir Miuncheno mokyklose, kur īgijo vokiškojo ekspressionizmo patirties. Vėliau dailininko keliai vedė į Prancūziją, Italiją, JAV.

Tarpukario Paryžius subbrandino šiuolaikišką meninę dailininko pasaulėjautą, o ryškus A. Blato tapybinis talentas bei meninės kalbos originalumas leido priskirti jį jaunajai Paryžiaus mokyklai (Ecole de Paris) menininkų kartai. Paryžius subbrandino ir atskleidė atpažįstamą ekspre-

vui meninį A. Blato bražą. Dailininkas Kauno menininkams bei parodų lankytojams buvo žinomas nuo 1926 m. parodų, Paryžiaus meno erdvėje debiutavo 1929 m. Netrukus jis pakviestas savo kūrinius eksponuoti Niujorke. Nors nuolat gyveno Paryžiuje, palaike rūsius su Lietuva, vis sugrįždavo aplankytį gyminėje likusiu tėvų. Dalyvavo laikinosios sostinės menininkų parodose, 1932 m. įkūrė pirmą privačią dailės galeriją Kaune. Prieš karą, 1939 m., emigravo į Jungtinės Amerikos Valstijas, 1941–aisiais tapo Amerikos piliečiu. Pokariu aktyviai reiškėsi Europos dailės erdvėje, dalyvavo Paryžiaus bei Venecijos meniniame gyvenime.

Lietuvos dailės muziejui padanova pasaulinio garso dailininko kūrinių kolekcija visuomenėi pirmą kartą bus rodoma Nacionalinėje dailės galerijoje liepos 1 – rugpjūčio 28 d. rengiamoje parodoje „Arbit Blato kūryba. Sugrįžimas į tėvynę“. Dar viena gera naujiena, nors, žinoma, savo mastu ir reikšme ji negali lygintis su A. Blato kolekcijos padanomu, yra grafikos meno centro galerijoje „Kairė – dešinė“ atidaryta dailininko Kestutio Grigaliūno instalacija „1941“. Gera žinia ne tik šio menininko kūrybos gerbėjams, bet ir tiems, kuriems aktuali pastaruoju laiku šio autorius gyvildena jautri represijų tema. Instalacija „1941“ – tai trečius metus trunkančio meninio K. Grigaliūno projekto dalis. Autorius Lietuvos ypatingajame archyve tyrinėja ir dokumentuoja sovietų valdžios okupacijos metu represuotų piliečių bylose randamas jų portretines fotografijas. Vilniaus grafikos meno

mai nuo pažiūrų, išsilavinimo, patirties, intelekto ir begalės kitų dalykų, turi būti šventa, nepajudinama ir savaimė suprantama. Todėl žurnalistei neaiškinsiu, kad jau seniai „išaugau“ savo veikėjā, o jei ir nebūciau „išaugusi“, neprivalau atskleisti, kodėl manės siame tekste nedomina meilė. Nešu pasiruošusi gultis kryžiumi dėl to, kad kažkas „turėtų būti“, bet to nėra. Gyvenimas tokas didelis, tad menininkas kaip niekas kitas turi teisę svinguoti, keisti stilių, temas, pažiūras. Kasdien stebėdama, kaip aplinkiniai pasiruošę vieni kitus papjauti dėl abstrakčių kategorijų, dėl principo, dėl „šventos teisybės“ – nors kiekvienam labiau ar mažiau išsilavinusiam aišku, kad kiek žmonių, tiek ir tiesų, kiek personažų, tiek ir istorijų, negali atsakyti net už kartu su tavimi augusį žmogų, nes jo pasaulio matymas yra kitoks – aš nesu pasiruošusi dėl savo išsitikinimų degti ant laužo. Išsitikinimai yra tai, kuo aš tikiu, o jei tikiu – to jau joks pašalinis, joks gatvės praeivis su nemokamai dalijamų knygelių pilna kuprine nepakeis. O jei kuo nors netikiu, tai tik mano širdis ir gyvenimo tekmė gali pakeisti. Asmenišku-

mai asmeniškumais, bet jei esi užaugusi aplinkoje, kur dėl kiekvienos smulkmenos ginčiamasi iki ašarų, kur skaitomi moralai dėl to, kad esi „ne-normalus“, nes nesielgi taip, kaip iš tavės tikimasi, tai galiausiai nori paprasčiausios ramybės ir jokių kautynių dėl idėjų. Kaip raše vienas išminčtingas interneto vartotojas – jei gatvėje pradėsite šūkauti „Lietuva – lietuviams“ ir mušti, tarkime, lenkus, argi jie nustos būti lenkai? Dėl principų ir dėl to, „kaip turi būti“, galima kauktis iki kraugo, bet vis tiek kiekvienas lieka su savo nuomone, savo istorija, mėgstamais ir nemėgstamais dalykais, personažais, tikėjimais.

Nesenai „feisbuke“ susigincijau dėl kažkokio politinio klausimo, praktikavau anarchizmą ir pasimėgaudama demonstravau savo anarchistinius sugebėjimus. Rodos, tai vadinama „trolinimu“, kai tyčia prieštaraujama kiekvienam pašnekovo teiginiu, kabinėjamas prie žodžių, šaipomasi, o paskutinę akimirką puolama slėptis – juk virtualioje erdvėje, jei nepaspaus mygtuko, niekas tavęs ir nepastebės. Labai didžiausiai savo tvirta pozicija ir humoro jausmu, o kitą dieną

centro galerijoje „Kairė – dešinė“ su kabintas 1941 popieriaus ląkštas. Juose – represuotų archyvo bylose atsidurusių, K. Grigaliūno surastų bei per fotografiuotų žmonių šilkografijos būdu atspausti portretai. Fotografijos, kuriose užfiksuoti žmonės iki juos ištikusios represiją, portretai, buvę šeimos albumuose, paso nuotraukos. Anot menininko, tai tarsi išfokusuoti sutrūkinėjusios kino juostos kadrai. „Tai – besiužetė kino juosta, kuriuoje palikau galimybę kiekvienam žiūrovui vaizduoti savo sižinę liniją ir toliau dalyvauti kolektivinio bei individualaus identiteto kūrimui“, – žiniasklaidoje cituojamas autorius.

Instalacija „1941“ K. Grigaliūnas pateikia savitą požūrį ne tik į istorinį tarpsnį, bet ir gilinasi į laiko suvokimo psychologiją: kiek ir kokiomis formomis praeitis gali skleistis, išspildyti dabartyste. Autorius suteikia visišką laisvę parodos lankytojų interpretacijoms: ieškoti istorinės tiesos arba visai apie tai nesusimąstyti, vadovautis tik estetinėmis aspiracijomis. „Tai mano mažytė provokacija. Kiekvienas žiūrovas ateina su savita patirtimi. Per instalacijos atidarymą daug kas tikėjosi įprastų parodos elementų – istorijos pristatymo, supražindinimo su kontekstu. Cia to nėra, čia visai kitas matmuo – asmeninis, kiekvieno skirtinges. Tėra tik nuoroda – 1941 metai. O ne vien birželio 14-oji, pirmojo trėmimo data. Mat tais metais buvo ir kitų svarbių įvykių“, – sakė K. Grigaliūnas viename interviu.

Visgi kyla klausimas, ar tai nėra lengvesnis kelias. Bent jau sunku neįtarti, kad vadinamojo „siužeto“ nebuvinas, permetant žiūrovui būtinybę pačiam ieškoti rako į parodos esmę, yra savotiškas kūrybinio darbo pasilengvinimas. Lygiai tokiu pat palengvinimu, o gal tyčia pakištu „saldėsi“ galima būtų laikyti ekspozicijos erdvės perveriantį ritmingu lašančio skysčio teškėjimą. Prisiiminimas apie dešimtmiečius trunkantį raudojimą dėl balsios ištremtyjų lemčių tarsi neleidžia abejoti, kad žiūrovui persama banali vandens – kraujø (t. y. laiko – kančios) simbolika; si taip žvelgiant, autorius raginimas kiekvienam ieškoti savo žiūros taško skamba kiek dviprasmiškai (ar net pamaiviskai), nes tiek įgarsinimas, tiek pati medžiaga – represuotų archyvinės fotografijos – lankytojų įspraudžia į gana ankštą rėmą, kuria me erdvės apmąstymams lieka išties nedaug – turbūt tiek, kiek jos buvo kitados palikta prieš nežinomybę paratytiniems parodos herojams; trumpai tariant, jokios erdvės.

Sunku būtų užginičtyti, jog tokios parodos ir yra reikalingos kaip tik dėl to.

Leisti viskam vykti

Atkelta iš 9 p.

Tad toks drebėjimas dėl savo įvaizdžio, ko gero, pačiam autorui dardo mėškos paslaugą, nes ir nemiegstu menininkų, kurie savo kolegas įamžina išnepalankioje šeims šviesoje. Vis tie „žemiški“, „pernelyg žmogiški“ dalykai galu gale daugiau pasako apie rašytojų, sukurusi kolegų niekinanti tekstą negu apie teksto personažą, kadaise užmynusį sarkastiškajam auto riui ant kojos. Dažnai juokauju su draugais: „Su manim geriau nesipyl, nes aš apie tave parašysi – tikru vardu!“ Išmintingieji žino, kad visiems geras nebūsi, iš kito galvą neįliši ir sver tu joje nepareguliuosi, juo labiau kad teisiniuosis dėl savo elgesio išduoda, jog tas, kuriam priekaištaijama, iš esmės sutinka su priekaištaijančiojo nuomone. Gerai, kas nors gali netikėti, jog šiai laikais merginos turi svar-

besnių reikalų, nei įsimylėti – tegul sau netiki, tai ne mano reikalas. Pamenu, kaip nemalonai nustebau išvyduusi savo pirmosios knygos „Nepaprastoji padėtis“ pirmą recenziją, kurį parašė patyręs prozininkas Petras Venclovės. Rašė, kad šiu laikų jaunimas neįaučia tévynės meilės, neturi idealu, neatitinka dar kažin kokių socialistinių realizmui būdingų reikala vimų... Dar vėliau, kai pati kritiškai parašiau apie vienos ambingos ne Vilniuje gyvenančios eseistės knygą, ji įsižeidusi puolė spaustinti laikraštyje atvirą laišką, teigdamą, kad turi „apginti savo kūrybą“... Tiesą pasaku, man jos buvo gaila.

Esu išsitikinusi – ir ne aš viena – kad tekstas kalba už save, gyvena savarankiškai gyvenimą, yra toks, koks yra, tokia „moralinė cenzūra“ tik parodo naivų cenzūruojančioje sieki pa keisti pasaulį pagal save. Ginti savo kūrybą – vadinas, pretenduoti į tai, kad joje yra kas nors antžmogiško, kažkas, kas kiekvienam, nepriklauso

mai nuo pažiūrų, išsilavinimo, patirties, intelekto ir begalės kitų dalykų, turi būti šventa, nepajudinama ir savaimė suprantama. Todėl žurnalistei neaiškinsiu, kad jau seniai „išaugau“ savo veikėjā, o jei ir nebūciau „išaugusi“, neprivalau atskleisti, kodėl manės siame tekste nedomina meilė. Nešu pasiruošusi gultis kryžiumi dėl to, kad kažkas „turėtų būti“, bet to nėra. Gyvenimas tokas didelis, tad menininkas kaip niekas kitas turi teisę svinguoti, keisti stilių, temas, pažiūras. Kasdien stebėdama, kaip aplinkiniai pasiruošę vieni kitus papjauti dėl abstrakčių kategorijų, dėl principo, dėl „šventos teisybės“ – nors kiekvienam labiau ar mažiau išsilavinusiam aišku, kad kiek žmonių, tiek ir tiesų, kiek personažų, tiek ir istorijų, negali atsakyti net už kartu su tavimi augusį žmogų, nes jo pasaulio matymas yra kitoks – aš nesu pasiruošusi dėl savo išsitikinimų degti ant laužo. Išsitikinimai yra tai, kuo aš tikiu, o jei tikiu – to jau joks pašalinis, joks gatvės praeivis su nemokamai dalijamų knygelių pilna kuprine nepakeis. O jei kuo nors netikiu, tai tik mano širdis ir gyvenimo tekmė gali pakeisti. Asmenišku-

snekovus sutikau gatvėje. Pamačiau tų žmonių akis, nuvargusius veidus, sutrikusias šypsenas. Ir pasiūliau kartu išgerti arbatos. Tiesa pasakius, man žmogus svarbiau nei principas – vien dėl to, kad galiu bet kada atsidurti „trolinamojo“ vietoje. Gyvenimas ir taip pernelyg sudėtingas, painus, per daug netikėtumų ir nemalonų staigmenų turintis procesas, kad tiek laiko gaiščiau bandydama „perauklioti“ kitą. Vis dėlto ir kasdienybėje galima naudotis „nekaltumo prezumpcija“ – nesipriehinti kvailų tekštų atsiradimui, leisti kitiems elgtis neracionaliai, neapti kariais, nešančiais nematomas vėliavas, nereikalauti iš literatūros, kad būtų Bibliją.

„Nuomonės yra vietos, į kurias ieškama, o paskui įšeina“ – sakyda tokia universitetų laikų pažiusta, ir baisiai ant jos pykdaudau. Praejo kiek laiko – supratau, kad galima gyventi ir be nuomonų demonstravimo: nuosirdžiai, natūraliai, nesipriehinant mėgautis vienai kito buvimui šalia, tuo racionalių nepaaiškinamu simpatijos jausmuviu vien dėl to, kad jis tokas pasaulioje vienintelis ir galbūt jūsų keliai jau visai greitai išsiskirs.

VI LITERATŪRINIO TEATRO IR MUZIKOS ŠVENTĖ

Vasarvidžio regėjimai: tarp žemės ir dangaus

VI literatūrinių teatro ir muzikos šventė „Vasarvidžio regėjimai: tarp žemės ir dangaus“ Klaipėdoje

23 d., ketvirtadienį, 19.30 val. Gerlacho palėpėje – literatūrinis spektaklis „Jis ir jis“ pagal rašytojo J. Biliūno (1879-1907) ir jo žmonos J. Janulaitytės-Biliūnienės (1880-1978) laiškus ir kūrybą. Dalyvauja aktoriai Birutė Mar ir Alekšas Kazanavičius, smuikininkas Sigitas Rubis. Scenarijus autorė ir režisierė B. Mar.

24 d., penktadienį, 19.30 val. Laikrodžių muziejaus kiemelyje (Liepų g. 12) – Klaipėdos etnokultūros centro folkloro ansamblis „Kursių ainiai“ (vadovai J. ir A. Vozgirdai) programa „Eina saulelė aplinkui dangų...“.

25 d., šeštadienį, 18.30 val. KKKC (Bažnyčių g. 4, II a.) – „Stabtėjimai-pokalbiai“. Susitikimas su knygų „Su savimi ir tavimi“ (esė, poetinės miniatūros, fotografijos) ir „Pokalbiai Tėvo Stanislovo celėje“ autore, žurnalistė Vitalija (Vita) Morkūniene. Dalyvauja: Br. diak. Bernardas Saulius Belickas OFM, poetas ir fotografas, leidyklos „Eglė“ direktorius Antanas Stanevičius, Kristupas Šniras (klarnetas), aktoriai Vladas Baranauskas ir Sigutis Jačėnas

26 d., sekmadienį, 18.30 val. Danės upės krautose prie Biržos tilto – rašytojo Rymanto Černiausko (1950-2011) at-

minimui „Miestelio istorijos“. Dalyvauja: prof. Pranciškus Narušis (saksofonas), aktorius Sigutis Jačėnas (megafonas).

27 d., pirmadienį, 19.30 val. Gerlacho palėpėje – „Persi-vertės pasaulis“. Alicijos Bykovskos-Salčynskos radijo pjesės „Pro skerdyklos langiuką“ (vertė J. Šiksnėlis) iš ciklo „Prūsus moterys“ skaitymas. Dalyvauja aktoriai: E. Barauskaitė, V. Kochanskytė, N. Naraiuskaite, N. Sabulytė, R. Pelakauskas ir džiazo pianistas S. Šiaučiulis. Režisierius S. Jačėnas.

28 d., antradienį, 19.30 val. Gerlacho palėpėje – Kosto Ostrausko netikėtino pokalbio su netikėtu epilogu „Žemaitė sutinka Šekspyrą“ skaitymas. Dalyvauja aktoriai: J. Jankauskaitė, A. Šimanskis ir R. Šimukauskas. Režisierius S. Jačėnas.

29 d., trečiadienį, 19.30 val. Gerlacho palėpėje – pabaigutvės. Juozo Marcinkevičiaus dramatizuotos poemos „Svečiai Baublyje“ skaitymas. Dalyvauja aktoriai: R. Arbačiauskaitė, E. Barauskaitė, D. Meškauskas, V. Paukštė, R. Pelakauskas, A. Šimanskis ir folkloro ansamblis „Kursių ainiai“ kamerinė grupė. Režisierius S. Jačėnas.

Visi renginiai nemokami.

25 d., šeštadienį, 16 val. Kauno tautinė kultūros centre (A. Jakšto g. 18) paskaita „Žmogaus vystymasis: dvasios ir kuno dialektika“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

28 d., antradienį, 18 val. drabužių ir interjero puošybos mokymai suaugusiesiems „Vakarojimai seklycioje“: netradicinės tekstilės technikos. Veda dailininkė Daiva Vainauskienė.

29 d., trečiadienį, 18.30 val. paskaita „Paparčio žiedas ir savęs ieškojimas“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

30 d., ketvirtadienį, 18 val. tapybos mokymai suaugusiesiems „Prie molberto“: portretas. Veda dailininkas Gvidas Latakas.

30 d., ketvirtadienį, 19 val. Ryšių istorijos muziejaus kiemelyje (Rotušės a. 19) – „Senamiesčio Žiogo“ koncertas: Domantas Razauskas su grupe, Vytautas V. Landsbergis, grupė „Atika“, Gintarė Ružinskaitė. Bilietai kainos – 20, 25, 30 Lt. Bilietus platina *Bilietai.lt*.

23 d., ketvirtadienį, 17 val. Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje (V. Putvinsko g. 55) vyks mecenatės ir dailininkės Magdalenos Birutės Stankūnienės lėšomis išleistos knygos „Kauno dailė: Realijos en Face“ pristatymas ir garbės lentos atidengimas.

25 d., šeštadienį, 26 d., sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – varpų koncertai „Liaudiškų melodijų pynė“. Karilionu skambins Julius Vilnonis.

28 d., antradienį, 17 val. galerijoje „Aukso pjūvis“ (Verslo lyderių centras (BLC), K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinsko g. 53) atidara Jovitos Aukštikalnytės ir Agnės Deveikytės-Liškauskienės tapybos paroda, kuria tėsiamas parodų ciklas „Duetai“. Paroda veiks iki rugpjūčio 1 d.

IV šiuolaikinio meno festivalis „Kaunas mene: institucijos, menininkai, projektai“

Liepos 7 d., ketvirtadienį,

10-12 val. šiuolaikinio šokio teatro „Auros“ studijoje (M. Daukšos g. 30A) – šiuolaikinio šokio seminaras. Choreografė Hanan Anando Mars (Izraelis).

16 val. galerijoje „Meno parkas“ (Rotušės a. 27) – moterų menininkų apskrito stalų diskusija. Moderatorė Claudia Clemente (Portugalija).

16-17 val. Kolpingo kolegijoje (Raguvo g. 7) – Patricijos Gilytės specifinės vietas kūrinys „Dangus virš Kauno“.

17-18 val. Kauno menininkų namuose (V. Putvinsko g. 56) – projektas „Focus Europa“ (Vokietija). Kuratorius Lutz-Benno Kracke. Paroda veiks iki rugpjūčio 10 d. Darbo laikas I-V 10-18 val.

18-20 val. Eriko Stelmokienės dailės galerijoje (Daukšos g. 8-2) – Juratės Jarulytės personalinė paroda „Apleista erdvė“. Paroda veiks iki rugpjūčio 10 d. Darbo laikas II-V 11-17.30, VI 15.30-17.

18-20 val. galerijoje „MJ Studija“ (Rotušės a. 1) – Johannos Reich (Vokietija) projektas „Dabarties nebūtis“. Kuratorė Stephanie Szczepaneck. Paroda veiks iki rugpjūčio 10 d. Darbo laikas II-V 12-18, VI 12-17.

18-20 val. galerijoje „Meno parkas“ (Rotušės a. 27) – Gintarės Valevičiūtės projektas „Animare: suteikti gyvybę, atgaivinti“, videoprojektas „Perfomansų naktys“. Projektą pristato „Galeria Miejska BWA Bydgoszcz“ (Lenkija). Paroda veiks iki rugpjūčio 10 d. Darbo laikas II-V 12-18, VI 11-16.

19.30 val. Rotušės aikštėje – šiuolaikinio šokio teatro iš Izraelio pasiromės „Tinklas – duetas ant babuto“. Choreografai: Maya Levy and Hanan Anando Mars. Šokėjai: Uri Shafir ir Noa Paran. Kuratorė Sivan Gabrielovich.

21.30 val. kavinės „Skliautas“ lauko ekrane (Rotušės aikštė) – Claudio Clementes (Portugalija) video programa: „&ETC“; „Gamykla“; „Brunetė“; „Kitas“.

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244

El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas – Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405

Spausdino UAB „ArxBaltica“
Tiražas 1500

Rankraščių nerecenzuojame ir negražiname.

Vyriausiasis redaktorius

Viktoras Rudžiškas – tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255

Referentė – Aurina Venislovaitė – tel. (8-37) 322244

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas –

Donaldas Kajokas (KAUKO LAIPTAI) – tel. (8-37) 322251

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –

Gražina Viktorija Petrošienė (TILTAI) – tel.: (8-37) 322266

Naujienų redaktoriai: Audronė Meškauskaitė – tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983 Andrius Jakuciūnas – tel. (8-611) 98945, el. paštas: jakuciunas@gmail.com

Apžvalgininkai: literatūra – Valdemaras Kukulas, Aušra Kaziliūnaitė; fotografių – Romualdas Rakauskas; muzika – Eugenija Žakienė; kinas – Gediminas Jankauskas; teatras – Gediminas Jankus.

Fotografas – Zenonas Baltrušis.

Stilištė – Lina Navickaitė – tel. (8-37) 322251

Maketuotojas – Juozas Pužauskas – tel. (8-656) 38529

Buhalterė – Irena Kavaliauskienė – tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

Mirus pedagogai
ALDONAI PEMPIENEI
(1923 – 2011)
dukra inžinierė Margarita
ir sūnų architektą Kęstutį nuoširdžiai užjaučia
Kauno meno kūrėjų asociacija.

Užjaučiame rašytoją Petrą PANAVĄ
dėl mylimos Žmonos mirties.
Lietuvos rašytoju sąjunga

XVI Pažaislio muzikos festivalis

25 d., šeštadienį, 17 val. Zapyškio Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje – „Iš ilgesio ir meilės...“ Lilija Gubaidulina (sopranas), Jevgenij Chrebto (bosas-baritonas), Rūta Mikelaitytė-Kašubienė (fortepijonas), Birutė Marcinkevičiūtė-Mar (aktorė). Programoje – Michailo Glinkos, Piotro Čaikovskio, Sergejaus Rachmaninovo, Cezario Kiuji, Vladimiro Vlasovo, Aleksandro Živcovo romansas ir Anos Achmatovos, Boriso Pasternako, Marinos Cvetajevos, Vladislavo Chodasevičiaus, Jurgio Baltrušaičio eilės. Bilietai kaina – 20 Lt.

26 d., sekmadienį, 19 val. Babtyno-Žemaitkiemio dvare – „Tango ritmu“. Akordeonininkų ansamblis „Concertino“ (Moldova). Astor Piazzolla, Richard Galliano. Bilietai kaina – 20 Lt.

30 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno valstybinėje filharmonijoje – koncertas kompozitoriaus Ferenco Liszto 200-osioms gimimo metinėms. Lukas Geniušas (fortepijonas). Frederico Chopino 24 etiudai, Franzo Liszto Sonata h-moll. Bilietai kainos – 15, 20 Lt.

Liepos 1 d., penktadienį, 19 val. Maironio lietuvių literatūros muziejaus kiemelyje – Aušra Lukoševičiutė (flėita), Lukas Sarpalius (obojus), Andrius Bernotaitis (klarnetas), Andrius Dirmauskas (valtorna), Povilas Bingelis (fagotas). Samuel Barber, Jean Francaix, Gyorgy Ligeti, Paquito D'Rivera. Bilietai kaina – 10 Lt.

3 d., sekmadienį, 21.30 val. Kauno pilyje – bendradarbiaujant su Lietuvos nacionaliniu dramos teatru: Justino Marcinkevičiaus „Mažvydas“. Režisierius Vytautas Rumšas, scenografe Virginija Idzelytė-Dautartienė, muziką pritaikę Antanas Kuciškės, šviesų dailininkas – Gintautas Urba, režisierius asistentė Regina Garuolytė, garso režisierius – Rimvydas Gaigalas. Vaidmenis atlieka aktoriai: Mažvydas – Saulius Balandis, Benigna – Adrijė Čepaitė, Kristupas – Mantas Vaitiekūnas, Kaspėras – Vytautas Rumšas (jaun.), Marija – Toma Vaškevičiūtė, Milkus – Ramutis Rimeikis, Nikodemas – Šarūnas Puidokas, Mačys – Evaldas Jaras, Žioba – Jonas Braškys, Tirva – Remigijus Bučius, Berankis – Džiugas Siurusaitis, Vilentas – Alvydas Šlepikas, Burgrovas – Albinas Arkauskas, 1 miestietis / kareivis – Irmantas Jankaitis, 2 miestietis / Gelcys – Mindaugas Juscius, Katrikė – Jurga Kalvaitė, Gendrė – Regina Garuolytė, Vienuolis – Arūnas Vozbutas. Dalyvauja pirotechnikos firma „Blikas“. Bilietai kaina – 10 Lt.

7 d., ketvirtadienį, 19 val. Žeimių Šv. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčioje – Kalifornijos bermiukų choras (vadovas ir dirigentas Kevin Fox (JAV). Maurice Durufle, Charles Wood, Giovanni Pierluigi da Palestrina, Thomas Tallis, Eric Whitacre, Gregorio Allegri, Sergej Rachmaninov, spiriciūliai. Iėjimas nemokamas.

Bilietai galima įsigyti Kauno filharmonijos kasoje antradieniais-sekmadieniais 14-18 val. Perkant bilietus į 5 festivalio koncertus, suteikiama 20 proc. nuolaida. Kauno filharmonijos kasoje galima ir įsigyti dovanų kuponą į Pažaislio muzikos festivalio organizuojamus renginius. Bilietai taip pat platina *Tiketa*.

23 d., ketvirtadienį, 20 val.

Senojoje Nemuno prieplaukoje – „Joninės prie Nemuno“. Dalyvavus: Linas Adomaitis, Kauno rajono Neveronių kultūros centro folkloro ansamblis „Viešia“ (vadovė J. Balnytė), Kauno rajono Ezerėlio kultūros centro kapela „Samanėlė“ (vadovas R. Marma), folkroko grupė „Pievos“. Renginys nemokamas.

Rėmėjai:

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖ

LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS RĒMIMO FONDAS

„Nemuno“ saskaitos AB banke „Swedbank“:
LT 147300010002256121 – einamoji saskaita;
LT 097300010002230312 – biudžetinė saskaita;
LT 757300010034284035 – valiutinė saskaita.

Prenumeratos kaina mėnesiui – 9 Lt
Prenumerata priimama visuose pašto skyriuose,
internetu www.post.lt ir <a href

Jaunas žmogus XXI amžiuje

Tomas PABEDINSKAS

Tarptautinis fotokonkursas „Jaunas žmogus XXI amžiuje“ rengiamas kasmet nuo 2009 m. I trečiajį konkursą savo darbų atsiuntė daugiau nei šimtas jaunuų kūrėjų iš Lietuvos, Latvijos, Arménijos, Vokietijos, Rusijos, Baltarusijos ir Ukrainos. Autoriai vertintojams pateikė ypač įvairių kūrinį, kurie skiriasi ir turinio, ir estetiniu, ir technologiniu požiūriais. Vieni fotografai apsiriboję stereotipiniu jauno žmogaus problemų vaizdavimu, kiti konkurso temą interpretavo kūrybiškiai ir bandė fotografijose reflektuoti subjektyvių asmenines patirtis ar atspindėti jaunimo gyvenimo aktualijas pasitelkdami humorą ir ironiją. Daļyvių darbus vertino žymiausi Lietuvos fotomenininkai: Jonas Stasevičius, Stanislovas Žvirgždas, Algimantas Aleksandrovicius, Eglė Deltuvaitė, Romualdas Požerskis, Romas Juškelis, Gintaras Česonis ir Tomas Pabedinskas.

Ši kartą daugumos komisijos narių aukštus vertinimus pelnė ir konkursu „Grand Prix“ laimėjo jaunos kaunietės fotografės Milda Kiaušaitės kūriniai. Jie išsiskiria lyriškumu, rodo autorės mokėjimą suvaldyti tokius svarbius fotografijos raiškos elementus kaip šviesa ir kompozicija bei tikslingai juos panau-

Arsenijus SEMIONOVAS. Iš serijos „Mes esame gamtos dalis“. Doti kuriam poetiškas, neretai švieisia melancholija nuspalvintus darbus. Šie autorės kūrybos bruožai ypač ryškiai atskleidžia portretinės fotografijos žanre.

Konkurso žiuri prizines vietas 15-19 m. amžiaus grupėje skyrė Dainiui Ščiukai (Lietuva), Svetai Baidak (Rusija) ir Janai Lohdei (Lietuva). Pirmu dienų autorų kūriniai rodo nuoseklų jų darbų tradicinio fotoreportažo srityje. D. Ščiuka fiksuoja į gatvės gyvenimą pasinėrusius žmones. Jam svarbi ne tik „leimiama akimirka“, bet ir nespalvoto kadro estetika bei techninė ko-

kybė. S. Baidak dėmesį sutelkia į netiketas situacijas, jos nuotraukose svarbiausia vieta tenka gyvenimo paradoksams ir nepagražintos tikrovės akimirkoms. Visiškai kitokie J. Lohdės spalvoti darbai, kupini režisūros ir inscenizacijų, kurios, nepaisant žaismingumo ir ironijos, kalba apie aktualius jauno žmogaus gyvenimo aspektus.

20-25 m. amžiaus grupėje apdovanoti Pavelas Astrakhovas (Rusija), Mindaugas Ažušilis (Lietuva) ir Arsenijus Semionovas (Rusija). Rusijos autorų fotografijos išpūdingos vaizdine forma – ne-

Milda KIAUŠAITĖ. Iš serijos „Beveidžiai“.

svarbu, ar ja perteikiami beveik fantastiniai vaizdiniai, ar išreiškiamos žmogaus psichologinės būsenos ir santykis su aplinkiniu pašauliu. Kitokią kūrybinę taktiką pasirinko M. Ažušilis – jo darbai atskleidžia konceptualesnį požiūriją į fotografiją ir autorius mokėjimai aiškiai apsibrėžti ir plėtoti fotografijų serijos temą.

Būtent konceptualus kai kurijų autorų požiūris į kūrybą, mokėjimas užčiuopti jaunimui aktualias temas ir į jas susitelkti kuriant fotografijų serijas buvo vienas maloniausiu konkurso atradimų. Samoningas supratimas, ką ir kaip norima pasakyti fotografijomis, kokius emo-

cinius potyrius ar intelektualius apmastyti nuotraukomis siekiama išprovokuoti, yra patikimiausias keiliai į brandžią ir įvairiais požiūriais vertiną kūrybą.

Ne vienas konkurso dalyvis, pasiryžęs išbandyti tokį kelią, liko neįvertintas prizais, tačiau kūryba pirmiausia yra ne varžybos, o būdas pasidalinti savo patirtimi su bendraminčiais ar net kitaip galvojanciais žmonėmis. Todėl ir visi konkurso dalyviai buvo savaip apdovanoti – galimybė parodysti savo kūrinius ir atskleisti asmeninį požiūrį į šiandieninį jauno žmogaus gyvenimą bei pažvelgti į jį kitų ir kitokių žmonių akimis.

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Nemirtingieji“

Gediminas JANKAUSKAS

Antradienį, birželio 28 d., pasutiniamo Kitokio kino klubo seanse prieš vasaros atostogas žiūrėsime filmą „Nemirtingieji“. Jį reikėtų pamatyti ne tik dėl to, kad „Nemirtingieji“ (2004 m.) buvo reklamuojami kaip „pirmasis europietiškas filmas, sukurtas trimatėje erdvėje“. Yra kur kas rimtesnė priežastis. Tai jo kūrėjas Enkis Bilalis, Jugoslavijoje gimęs reži-

sierius, kuris per penkiolika metų Prancūzijoje sukūrė tik tris keistus filmus. Pertraukose tarp kino opusų jis rašo knygas ir piešia komiksus. Visuose savo darbuose niūrusis autorius kuria ateities vizijas, kuriose regi keistai transformuotą prieitį į humorą pasitelkia kaip pagrindinį ginklą kovojančių su totaliu siaubu.

Šis principas išlaikomas ir „Nemirtinguosiouose“. Amerika, 2095 metai. Kažkur trečiajame Niujorko lygmenyje, pavadintame Mažuoju Paryžiumi, gyvena liūdnia mėlynplaukė moteris, nepanaši į nieką nei Žemėje, nei viatoje. Tai Džilė Bioskop (aktorė Linda Hardy). Ji sapnuoja keistus

sapnus ir turi neapsakomų galių, nes yra moteris deivė. Džilė to dar nežino, tačiau Horas – dievas su sakalo galva – jau apkeliavo pusę visatos, kad galėtų su ja susitikti. Horas turi skubėti: gyventi jam liko tik septynios dienos, nes dievai jį nuteisė mirti. Prakeiktasis miesto labirintuose turėturi surasti Džilę ir ją suvilioti. Tačiau tai įgyvendinti jis gali tik persikūnijęs į žmogų.

Kūno tarpininku lemtaapti Alsidui Nikopoliui (aktorius Thomas Kretschmannas) – buvusiam politiniam kaliniui, prieš trisdesimt metų nuteistam kalėti už tai, kad per daug sužinojo apie Niujorko apartheidą.

Savaitgalis prie televizoriaus

Visi nori meilės

Gediminas JANKAUSKAS

Isivaizduokime, kad kas nors Lietuvoje sugalvotų sukurti filmą apie tai, kaičiau Vasario 16-osios išvakarėse Lietuvą megina okupuoti visai ne buvusi sovietų imperija (kas šiandien rintai jos bijo?) ir netgi ne Vakarų imperialistai, bet... marsiečiai, o prezidentė arba Seimo pirmininkė organizuoja ryžtingą karinį atkirtį nekvietiems svečiams. Žinoma, toks režisierius bematant būtų apšauktas silpnapročiu, o jo scenarius – pastyčiojimu iš šventų tautos relikvijų. O stai amerikiečiai nėra tokie skrupuliniai. Pažiūrėkite „Neprikalnomybės dieną“ (penktadienis, 15.50 val., TV3) ir patys tuo įsitikinsite.

Gruzijos kino programą tėsia režisieriai Michailo Čiaurelio ir Georgijaus Šengelajos lyrinė komedija „Visi nori meilės“ (penktadienis, 19.05 val., LTV2). Šiame filme pasakoja istorija, atsituikusi gruzinų kaimė. Jaunoji Makvala baigė siuvinimo technikumą ir grįžta į gimtajį kaimą. Ji mano, kad net giliausio užkampio gyventojai turi rengtis ma-

dingai. Energingai merginai pasiseka įrodytį, kad jos gimtajame kaimelyje būtų atidaryta madų ateljė. Šis įvykis labai pagyvina nuobodžią kai-mo gyventojų kasdienybę.

Cekų režisierius Milošo Formanno filme „Blondinės meile“ (šeštadienis, 21.10 val., LTV2) aštuoniolikmetė šviesiaplaukė Andula dirba nedidelio provincijos miestelio batų fabrike ir gyvena moterų bendrabutuje. Jo gyventojas labai pradžiugina žiną, jog netrukus miestelyje įsikurs karinis dalinys. Tačiau atvyksta ne jauni kareivėliai, o „rezervistų“ kompanija. Dauguma šiuo „tėvynės gynėjų“, žinoma, seniai vedę. Andula susidomi akiniuoti pianistu Milda iš Prahos ir praleidžia su juo naktį. Vyrukas tikina mylis merginą ir net žada vesti. Tačiau, kai Andula atvyksta į mylimojo namus, jos laukia nemalonios staigmenos...

Amerikiečių režisierius Gore'o Verbinskio veiksmo filme „Meksikietis“ (penktadienis, 23.40 val., TV3) meilė į antrą planą nustumia mirtinai pavojingi nuotykiai. „Meksikiečiu“ čia vadinas labai svar-

bus herojus. Bet ne žmogus, o kažkoks beprotiškai brangus ir mistinis pistoletas. Gandai apie šią relikviją neleidžia ramiai miegoti ne vienam nusikalteliui pasaulio veikėjui. Turėti tokį „daikčiuką“ jiems kur kas svarbiau, negu išsigerti prabangų automobilį (jį galima paprasciausiai nuvaryti) arba susirasti gražią draugę (šito gero taip pat ilgai ieškoti nereikia).

Brado Pitto suvaidintas blogas berniukas Džeris pistoletą gauna visai nesunkiai, bet dar pusantros valandos iki seanso pabaigos tenka mėgautis ne kartą matytais kriminalinius štampais. Malonios išimtys yra benefisiinių Jameso Gandolfinio bei Gene'o Hackmano pasirodymai ir gražiai stilizuota legenda apie užkeiktą pistoletą.

Penkiasis „Oskarais“ apdovanota drama „Aviatorius“ (šeštadienis, 21.20 val., BTV) pasakoja apie Howardą Hughesą (1905-1976), kuris buvo įtakingas novatorius, apsukrus pramonininkas, ižvalgus kino produserius ir aistringas aviotorius. Nafta kvepiantys H. Hugheso milijonai padarė jį į laiko simbolį. Jis tapo garsiausiu po Atlanto nugalėtojo Charleso Lindbergo pilotu, konstravoto tobuliausią pasaulyje lektuvą „Heraklis“, prodiusavo brangiausią trečiojo dešimtmeečio Amerikoje filmą „Pra-

garo angelai“ ir suviliojo nepasiekiamas Holivudo žvaigždes. Tačiau į keistokas fobijas ir anksčiau linkęs H. Hughesas po siaubingos lektuvu katastrofos papildė genialią bepročių gretas. Paranojiška mikrobų baimė, persekojimo manija ir makartimo epochoje išpūsta istorija dėl tarpautinio komunistinio sąmokslo jį patvertė tikra karikatūra.

Režisierius Roberto Zemeckis „Prarastasis“ (šeštadienis, 22.00 val., TV3) yra tikras himnas žmogaus užsispyrimui. Tarptautinių pervežimų agentūros inspektorius Cakas Nolasas (aktorius Tomas Hanksas) gyvenime kaip ir visi veiklūs žmonės vadovaujasi principu „Laikas – piniagai“. Bet kartą pedantiškias darboholikas, sudužus lektuvui, atsiduria ant negyvenamos salos kranco. Taip jis tampa tikru Robinzonu ir moko gyventi ekstremaliomis sąlygomis. Panasiomis aplinkybėmis atsižūtė negyvenamoje saloje Danielio Defo klasikinio romano herojus Robinzonas Kruzas neilgai buvo vienas: jis sutiko ištikimą draugą Penktadienį. Čakui ištverti taip pat paėdeda netikėtai atsiraides draugas. Tiki nė už ką neispėsite, kas...

Filmą „P.S. Myliu tave“ (sekmedienis, 21.15 val., LTV), savo pavadinimu primenantį legendinio kvar-

teto „The Beatles“ dainą, sukūrė talentingų žmonių komanda. Todėl ir rezultatas labai netradicinis. Nors siužetą persmelkia liūdesys dėl ankstyvos pagrindinio herojaus mirties, filmo pavadinti pesimistiniu jokiu būdu negalima. Mat autorius randa būdų liūdniausias akimirkas kompenzuoti linksmomis situacijomis, kai skausmo ašaras džiovina susitaikymas su likimu ir išmintinga išvada – su mylimo žmogaus mirtimi tavo gyvenimas nesibaigia.

1962-aisiais, kai „šaltasis karas“ artejo prie savo apogėjaus, JAV režisierius Johnas Frankensteinis sukūrė filmą „Mandžiūrijos kandidatas“, kuriam atgijo šiurpų kelianti ir iki absurdoo triumfo viršinių paklyanti istorija. Sovietai sumanė naversti JAV vyriausybę ir šiam makiaveliškame plane svarbų vaidmenį patikinėjantį neįtariančiam Korėjos karo veteranui Raimondui Šo. Filmo pradžioje pakliuves į Azijos komunistų nelaisvę ir patyrę „smegmenų plovimo“ procedūrą, jis ištraukiamas į precentendo neturintį politinį sąmoksllą, kurio gijos nusidriekia į JAV Kongreso koridorius.

Naujausio „Mandžiūrijos kandidato“ (sekmedienis, 22.25 val., TV3) versijoje istorija ta pati, tik veiksmas perkeltas į mums artimesnius karo Persijos ilankoje laikus. Majoro Beneto Marko būrys pateko į pasalą ir išliko tik seržanto Reimondo Šo heroizmo dėka. Tačiau grįžus iš karo majora Marką naktimis vis dažniau kamuoją keisti košmarai. Gal tai jo atminties skeveldros, kurias kažkas nori ištrinti? Ir gal Reimondas Šo yra visai ne didvyris?